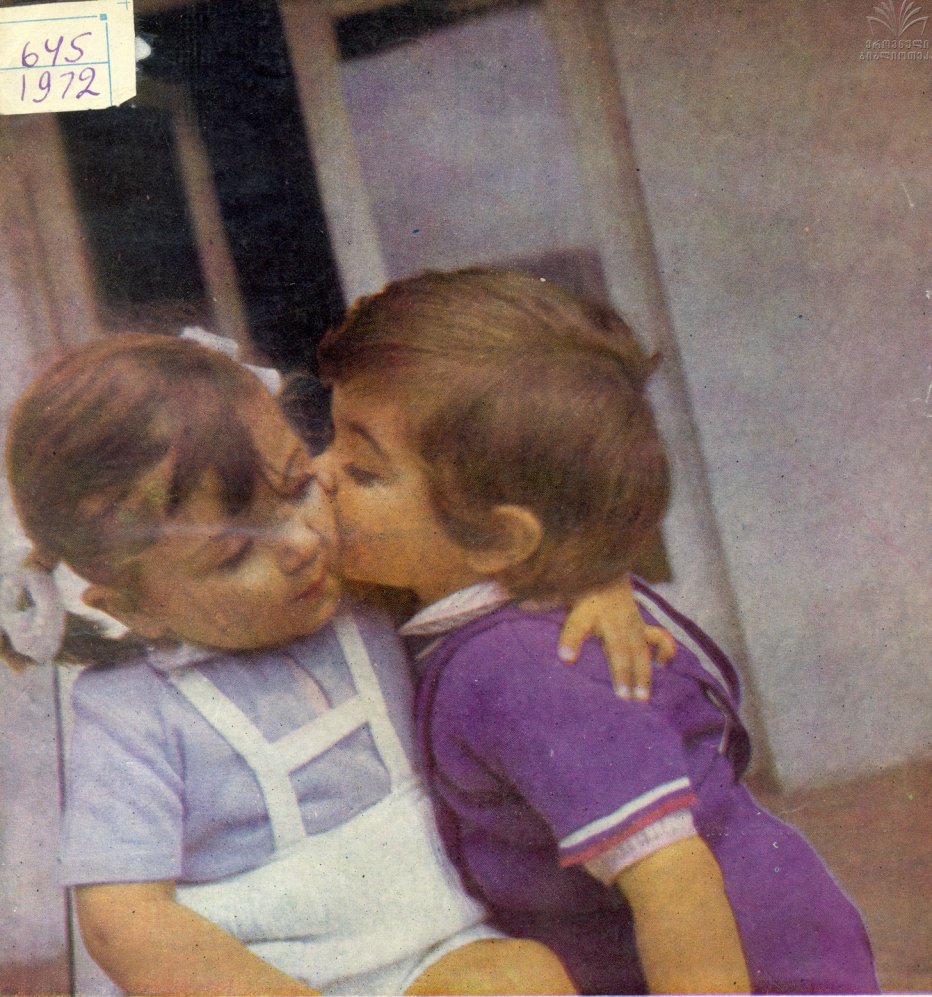

645
1972

სამკითხველს ქართული

თბილისი
№ 6 1972 წ.

ქ. პაპავაძის ფოტოსურათი.

სსრ კავშირის
შექმნის
სა წლისთავის
შესახებრად

11813

1 ივნისი გავშვთა ღაცვის სავითაშორისო ღღაჲ!

ქარნაღვი
ქვეყნაგა
შასალავი
გოძგე
სოხსათის
საგჭოთა
სოხილისური
რესპუბლიკიდან

„საქართველოს ქალი“

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის
კულტურული საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხა-
ტარულ-ლიტერატურული უფრნალი.

«САКАРТВЕЛОС КАЛИ»

Ежемесячный общественно-политический
и художественно-литературный журнал
ЦК КП Грузии.

დაჯიჰოვის აზრი დღე

იანერის დილის ნისლეში გახვეულა ქალაქი. სახლებში ისევ ანთია ნათურები. ლამპიონები ანთია ქუჩებშიც, ტროლეიბუსებისა და ავტობუსების მაგისტრალებზე. ადამიანები სამუშაოზე მიიქაჩიან. წელ-წელა იღვიძებს ქალაქი, რომ თავისი მორიგი შრომითი დღე დაიწყოს...

ადრე გამოუღვიათა ლენინკანის ნოხების ფაბრიკის დირექტორს შუშანიკ მინასიანსაც, უკვე ხანში შესულ, მაგრამ ახალგაზრდული ენერჯითი აღსავსე ქალს.

ფიქრიადად მიიპოვებს ქუჩაში. ათასი საზრუნავი აქვს, ათასი საქმე აწუხებს, ეს ფიქრები ნიჟადა თან სდევნენ შინ, ქუჩაში, ფაბრიკაში. ზოგი სიამოვნებას ჰგვირს, ზოგიც სიმწვიდეს უკარგავს, ადრელებს, მაგრამ შუშანიკი ცნობრების ქუჩაში გამიწრობილი ქალია, სიმძლეები ვერ შეაწინებს. გამოცდილება აქვს, ბევრი განსაზღვრული უნახავს, იყის, როგორ მოუაროს საქვს, როგორ გაართვას თავი სიმძლეებს.

...ფაბრიკაში ირეკება სამუშაოს დაწყების ზარი. საამქროებში დაზგებთან ჩამუხლული ქალები უკვე საქმეს შესდგომიან. უყურებს მათ ნაბეჭად ნოხებს. შუშანიკი და გული სიხარულით ეცხება. გარეთ სუსხიანი იანვარია, აქ კი, თბილ საამქროებში, ქალების თბილი ხელების თითებში ფერად-ფერადი ძაფები ერთმანეთში იხლართებიან, იწასკებიან და ვარდები, მიხაკების, გიგების ლამაზ-ლამაზი თაიგულებით ზაფხუდ ნოხებს. შუშანიკს გულში ეღიძობა, აქვებს, ამხნელებს ნოხების მესობელებს, თან რჩევა-დარჩებებს აძლევს.

დირექტორის დაულაღვი შრომის შედეგია, რომ ფაბრიკის საამქროები ხელეოვნების სახელსწრებას ჰგავს — ყველაფერი გემოვნებით არის მიწყობილი, კედლები მოხატულია სურათებით, ნაირ-ნაირი ფერებით. დღის შუქი, კეთილმოწყობილი სამუშაო ადგილი ადამიანებს კარგ გუნება-განწყობილებას უქმნის და შრომის ნაყოფიერიებას ზრდის.

დირექტორი მოკლედ ესაუბრა ფიქრებს, სწვდება მათ აზრებსა და ფიქრებს. შემდეგ შემოვიღის ბუფეტს, ჰიგინის ოთახს, აბანოს და ყველაფერს თავისი თვალთი ამოწმებს.

შუშანიკი საზრუნავი აქვს კომუნისტ ქალს: დროზე უნდა შეასრულოს ფაბრიკამ აღებული ვალდებულებანი, გამოუშვას მაღალი ხარისხის ნაწარმი, არ დაუშვას წუწი, საწარმოო თათბირზე გაანალიზონ გასულ თვეში დაშვებული ხარვეზები და დასახონ მათი აღმოფხვრის გზები. საწარმოო დანადგარებსაც უნდა მიხედოს, რომ ფაბრიკაში მუშაობა არ შეფერხდეს, მოწინავეთა გამოცდილების გაზიარებასაც მიაქციოს ყურადღება, მომავლის გეგმებზე უნდა იფიქროს.

შუშანიკ მინასიანი სამუშაოზე მიმობოშია, ვერ ურიგდება ნაყოფიერებს, მაგრამ ამავე დროს გულსხმიერია, ზრუნავს ადამიანებზე. ამიტომაც უყვარს მთელ კოლექტივს.

— ადამიანი უნდა გიყვარდეს, უნდა ეხმარებოდე. — ამბობს ის, — როგორ შეიძლება გულტრლად ჩაუარო გაჭირვებულს? რწმენა დიდი განძია, შენდამი რწმენა თუ დააკარგა ადამიანმა, გროშია შენი ფასი...

იგი წამით ღუმს, შერე განაგრძობს: — წერილი მივიღე ალფას მხარდას. ერთი ახალგაზრდა ქალი — მარუსა მორიხოვა გვიხოვდა, დაუსწრებლად ნოხის ქსოვა მასწავლეთო. როგორ გვეთქვა უარო? მარუსიას გავფეზავეთ ნოხის საქონელი ჰატარა დაზგა, ძაფები, წერილობითი მივიცით რჩევა-დარჩებება. რამდენიმე თვის შემდეგ მივიღეთ მორიგი წერილი: ქალი ჩოვდა, ვერადავერ ვისწავლე ეს ძნელი ხელაობა. მივწერეთ, რომ შევხვებოდა ავლი და ლენინკანაში ჩამოსულიყო. ჩამვივდა. სამი თვე ჩვენი სასურველი სტუმარი იყო. სასტუმროში არ გავუშვივით, მორიგებით ცხოვრობდა ჩვენ ბინებში. ორი კვირა ჩემსას იყო. გარეჯე ქალი გამოედა. ისწავლა ნოხების ქსოვა. ახლაც გვაქვს მიწერ-მოწერა მასთან...

შუშანიკ მინასიანს საზოგადოებრივი საქმეც უყვარს. იგი სახალხო კონტროლის საქალაქო კომიტეტის შრომისა და ხელეყასის კომისიის თავმჯდომარეა და ენერჯიულად ხელმძღვანელობს კომისიას.

...მუდამ მოწინავეთა რიგებში ასეთია როგორც მინასიანის, ისე მთელი ფაბრიკის კოლექტივის დევრი. ფიქრები სიამაყით ვიამბობენ, რომ მათმა მოქსოვილმა ნოხმა ლაიკცივის მსოფლიო გამოფენაზე ოქროს დიდი მედალი მიიღო, რომ ამჟამად ის ნოხი სომხეთის სახელმწიფო ისტორიული მუზეუმის ერთ-ერთი დარბაზის ექსპონატია.

აშუ, ინგლისი, იტალია, იაპონია — სადა არ ყოვილდა ნოხების ოსტატები: ტიარან მალდინი, ცენზეკ ავიანი, ადბი — მანიკი, ციკარ და ქნარკი სარბეტკიანები. მათ თითქმის მთელ მსოფლიოს უჩვენეს 200-წერიანი კოლექტივის მიერ ნაქსოვი ნოხები.

შუშანიკი მინასიანს, რომ ფაბრიკა თავის დისციპლინით და შრომის ნაყოფიერებით ლენინკანის ერთ-ერთ მოწინავე საწარმოედ ითვლება.

— მე სიცოცხლის სიხარულს შრომაში ვხედავ და შრომაშივე ვჭებრებ ცხოვრების მიზანს, — ამბობს შუშანიკი, — შრომაში მომანიჭა ბედნიერება. — სწორედ შრომით გახდა იგი, მადეკომბინაციის რიგითი მუშა, წარმოების დირექტორი და თავისი წველილი შეაქვს ინდუსტრიული ლენინკანის ზრდა-განვითარებაში, ხოლო შრომის წილილი დროსი და „საბატიო ნიშნის“ ორდენები და შრავალი მედალი თავისთავად მეტყველებენ შუშანიკის კარგ ქალბატებაზე.

...ცივა. ჯანლიანი საღამო. სამუშაოდან დაბრუნებული შუშანიკი შინაა, ახლობლებს შორის, შევილივილებს, ხელისა და რძალს, დიდი ცხოვრების აკვარტზე, დაიდა აწუმოსდა და წარბეჯე მომავალზე ესაუბრება.

ლაშით კი ხელაონდელი დღე ეხატება სიასლითა და ვერთა სისუბით სავსე.

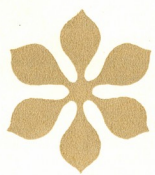
Հայաստանի ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՈՒԻՄ

სოციალისტური შრომის გმირი, მწველავი აუსტენ აკეტილიანი.

სოციალისტური შრომის გმირი, ერევნისაბრეშუმის კომბინატის მართველი
ც. ჯალღატერიანი (მარცხნივ).

ქარხანა „ფერიტის“ მონინავე მუშა ე. კაშალიანი.

შესველს უნიკონს

კორესპონდენტი ვარ და დავალების შესასრულებლად კლინიკური საავადმყოფოსაგან მივაბიჭებ მეცაგრე შენობაში არ მიშვებს, ერთგულად ასრულებს თავის მოვალეობას. ვრეკავ ადგილობრივ პარტიულ კომიტეტში და როგორც იქნა, ვვებებულობ თანხმობას.

მესამე თერაპიულ განყოფილებაში, მესამე სართულზე ვარ გამგეს ერთ-ერთ პალატაში ვხვდები. გიბრის წოდების ვულოცავ. პასუხად ოღნავ ილიმება. მერე ამბობს:

—ავადმყოფებს ნუ შევაწუხებთ. წავიდეთ კაბინეტში.

პირდაპირ საქმეზე გადავდივარ. მე ვიცი, რომ გიბრის წოდება ღვაწლის დავასების უშაღუსი ნიშნია, მინდა, მის ცხოვრებაში დაინახო გმირული, და შემდეგ მკითხველებს მოვუთხრო, თუ რატომ მიიწვდიამინც რიღსიმე სიმონიანს დაუმშვენა მკერდი ლენინის ორღენმა და ოქროს მედაღმა — ნამვაღ-ჩაქუჩის გამოსახულებით და არა სხვის. ვანა, ცოტა გვაყავს შეღიციანის ასპარეზზე ყარგი ექიმები, ლამის „გადამერთების“ ზღურბლთან რომ დგანან?

შეკითხვებით არაფერი გამოდის; პასუხები სტანდარტულია და ერთმანეთს ჰგვანან,

სიტყვის მასალის შობებულებას სტოვებენ. თანაც ვიღოზე ვატობ, მაინცადამაინც ხალისით არ მესაუბრები.

— ცოტა სიბირო გამოვირეთ... საინტერესო შემთხვევები მომიყვით...

— ეს არის ჩემი ცხოვრება. სხვა, ამა, რა უნდა? ჩემი პრადესია მიყვარს, მიყვარს ჩვენი კოლექტივი, ავიდამოყვები. რამდენად ავიდა შემწეებს, თავს ეს უნდა... სასაყვარელი მშობლიური ოჯახი გონია. ზოგჯერ საკუთარი სახლიდან ავღლებული რომ გამოვსულვარ, აქ მიბოჟია სულის სიმშვიდე.

— შავნაირი პასუხის მოცემა ყველა გულკეთილ ექიმს შეუძლია, შე კი მისინტერესებს, რაც მხოლოდ საკუთრივ თქვენ ვახასიათებთ.

— რას იზამ? დღემდე ჩემი ცხოვრება ყველაზე ერთმანეთს ჰკვანან...

— ნუთუ თქვენი ცხოვრების ყველა დღე და წელი შიშანი და უწყინარი იყო? — ეკითხები მე.

— ყველა არა... ბევრი მწარე დღე გამოვივლია, ამიტომაც მიყვარს სიცოცხლე, ადამიანებზე ჰკვივანა. არზრებში დავიბადე, თორბეტი წლისა, მამით დავობლიდი. მეჩერ იყო და ნიადაგ გაწამებული ღელის ჩრდილი შესმოდა: «უბედურ ეარსკვლავზე ხარ დაბადებული, შეილო...» საბედნიეროდ, ცდებოდეთერმე...

თავილები აუწყლიანდა. არ იყო საჭირო ძველი პრილობების გახსენება — ასეთი ვზა გამოიარა არა მხოლოდ ჩემმა თანასახურებმე, არამედ მთელმა მისმა თობამე. და რა კავია, რომ ის შავნებრი დღებში თანდათან დაიწყებდა ცქცივლა, მხოლოდ დღებზე მოიხსენებდა ანდა წარსულის მისაგონებელ ჩამქრალ ხანარს...

წამით სიჩუმე ისადგურებს, რომელსაც უტყვად უფროსი მედიცინის და არღვევს. მანაც იცი, რასთვის ვარ მოსული.

— დაამთავრეთ? — იკითხება.

— არა, მთავრობების ჭერ ვერ მიმივინია...

— ამქვე ოდესმე სერიოზულად ყოფილხართ ავად? — მეკითხება.

— დაბ.

— ვის შუადგობდით მძიმე ავადმყოფის?

— ბავშვს, ისიც მსავით უშუალო ხდება...

— მითალი ხართ. მოსწრებულად შევიწინათა. ჩიბისებ თერაპიანა სწორედ ბავშვების მსგავს ადამიანებში ტრობებს, ავერ უნდა 37 წელია, თანაც უტობა, უნებო ადამიანებთან, რომლებიც მისგან არა მარტო წაბლს და საბუნეს ითხოვდენ, არამედ — სიცოცხლის შენარჩუნებას. სიბოვერ, როგორც ექიმის, და, დედის, აბლობელს... ასეთები ერთი და ორი კი არა, ათასებია. თხუთმეტი წელია ერთად ვემუშაობ, მაღლობის მეტი მისთვის არაფერი უთქვამთ, ის განა მარტო მეტრანალობს ავადმყოფებს, არამედ იწვიის მათთვის...

— უნდა დავიწუ, რომ ვანათობო... — გამახსენდა რომელიღაც ბრქენკაცის სიტყვები და უნებურად წაბომცა.

— დაბ, სწორედ ავრა, — მიდასტურებს უფროსი მედიცინის და.

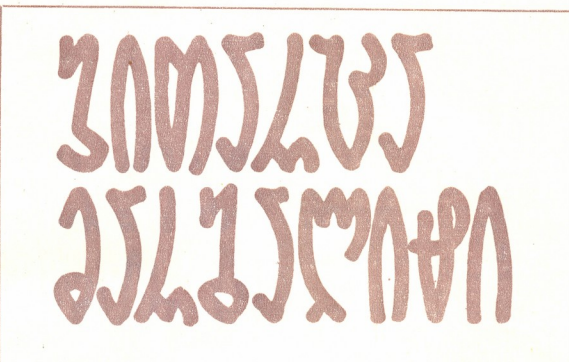
მამასადამე, გმირის წობება რიფსიმე სიმონიანის იმის სანაცვლოდ მივლია, რომ მივლი არსებით უბრძოლია ოტებმერაიანს რაიონში ციებ-ცხელებისა და მალარიის წინააღმდეგ, გმირის წობება მაკარალი წლის მანძილზე უძლიოდ გატარებული დამებების, მუხსნაუტყელი შრომის ჭილთა. გმირის წობება სამაულო ომის წლებში ეჩმამი-

ნის სამხედრო ჰოსპიტალი თავალებელ მუშობის სამაღობელია...

გვაგებელიო? არა, დანარჩენს თავად მიატვება მეტობელი.

შეტს ადარ ვებერ, რადგან რიფსიმე სიმონიანი 58 წლისაა. თითოეული წლის ამებებს კი თითო ნარკვევცი ვერ დაიტებს.

ა. ახარინაძე

შუადღეა. არარატის ველს მცხოვნაირ მეც დაპურებს, ხეხილის ბაღებში შებრბო ღვხს მივევებთ, „ზემო მინდვრისაკენ“. იქ არის ეჩმამიანის ღენინის სახელობის საბჭოთა მეურნეობის მებოსტნეობის 28 ბრიგადის „მამული“ და აბლა აქ ვიპოვით ბრიგადირ გომარ მარქარიანს.

„ბრიგადის „მამულიში“ ვართ. ორმოცი კაცია შესვლია მინდვრებს, ვირა-ვირად დაგას კარტოტლოდ, ჭრ ისევ ნელით მიწის სენი ადის.

ბრიგადის წევრებს ღურჩი სამუშაო ბაღათები აცვით. სასამოგნოა შრომის ფერხულში ჩაზდგარი ქალებისა და ქალიშვილების ყურება.

ზარზან გომარ მარქარიანის ბრიგადე ერთი ბექტარიანდ 159 ცენტნერი ბოსტნეობის ნაცვლად 280 ცენტნერი მიიღო.

— წელს ხეხილის ახალი ბაღები გვიანდა ვავაშრობ 100 ბექტარზე. 1975 წელს ჩვენს მეურნეობას 800 ბექტარი ვენახი და ხეხილის ბაღი ექნება. „ზემო მინდვრის“ კი, ორმოცი 80 ბექტარია, ბოსტნეულს დავთხოვთ. — ვვეუნება გომარი.

მე მწამს მისი, მწამს უამირი მიწების აღარბინება. ამას მოწმობს უახლოვინ ისტორია... 1928 წელს აკაურ მწიანთმელებს ერთი ტრაქტორი და 16 ბექტარი ვენახი ჰქონდათ, ახლა კი მარტო გომარ მარქარიანის ბრიგადის მოყვანე ბაღ-ბოსტნეული 50 ბექტარზე.

— უსვენებამ მოაღწია, დიდრინი კერბის ხეების ჩრდილი მოიკალაბეს, საერთო სუფ-

რა ვაშალეს. სხვა ღაზათი აქვს ნაშრომი ადამიანის პურის ქაბას... თან ამ მოთისა დამი მოთის ამებს ჰყვებიან. უფროსები ახალ-გარღებს უამბობენ „აღუბას მიწების“ წარსლებს. აქ მარლიანი ქობლები ყოფილა, ქაობები ამოურჭრიათ, მიწა მარლიანს ვა უსუფთავებიათ, სახელი გამოურცხლათ და „ზემო მინდორი“ დაურქმევიათ... უსმენენ ახალგაზრდები, უსმენენ ისე, როგორც სკოლაში მასწავლებელს. აქაც სკოლაა, ცხოვრების ცოდნისა და გამოცდილების, დგებუკაცის შრომის სკოლა. აქ გარკან და მიწის სიყვარულს ასწავლიან. ვინც მიწას მოუფლობს და აუთვავებს, მიწაც იმას ეციბოს პატრონად და ვაუხსნის, ვაუხსნის და მინარჩულ თესლს ორბავად, ზუთნავად, ათმავად დაურჩავებს. მიწის ადითი ყველაზე კარავდ ვარზანს და მისმა ბრიგადის წევრებმა იციან. ზარმაცე და უქნა მას ვერ ვაუთვებს... სურფასთან თავშევიოდ კოლმურენებს მიუაბლოვდი.

— დაქვე, შეილო! — მეუბნება გომარი. — მინდვრის პური ტკბილია, აი, დვინოდ ქმონია ჩვენს მასხინებელს, — და ჩრდილში მიმდარ მოხვტენ მითითებს. — ეც ჩვენს „წყალთა მეურნეობის მინისტრია“, რომელიც თვითონ ანაწილებს წყალს კლამბში, — მეუბნება გომარი და იღიმება.

იღიმება კეთილი თვალებით, მზეხა და მიწაზე შეყვარებული თვალებით. მისი თვალბ სტეფანის ტბასეთი ღურჩია და კამაქა, ვითარცა მარგალიტი.

ა. ხაჩუნიანი

ვადა

ერთადერთი რესპუბლიკაში

ლურჯი სევანის ცოტა იქით, სოფელ გაგარინის მახლობლად დაცემულ ველზე ორი წლის წინათ დაიწყო სევანის მდგრადი-ლეობის საცდელი ფაზრიკის მშენებლობა.

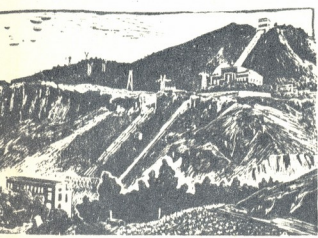
მეცნიერთა გთვალისწინებული იყო 12 მილიონი მანეთის ათვისება, ამჟამად კი დღე უფრო გაიზარდა საამშენებლო კაპიტალი. აქ მოეწყობა ხორცის საწარმოო კომბინატი.

ფაზრიკის საწარმოო სიმძლავრეზე მეტყველებენ შემდეგი მონაცემები: ფაზრიკაში ყოველწლიურად 800 ათასწერ მტრე წარულა გამოირეკება და ორი მილიონი ფრთა ფრინველი ეყოლებათ.

მეტწიერ ხუთწლედის დამკვერთური მშენებლობა, სევანის მდგრადი-ლეობის საცდელი ფაზრიკა, 1978 წელს დათავადდება. იგი 7-8 ტონა ქაობის ხორცს და დაახლოებით 140 ათას კვირცხს მისცემს ქვეყანას დღეში.

დღე

სომხეთის სსრ დასახლებული
მხარეები რაიონ რესპონდი

კანაკერები

მშობლიური კერა

ქუთაისის ზეით (უ) ზეითის კონსერვა

მა წლის თებერვალში, სომხეთის მწერალი კავშირის თაოსნობით, დიდი სომეხი პოეტის ოჯახის თუმანიანის მშობლიურ რაიონში ჩატარდა ამიერკავკასიის ხალხთა შეგობრობისადმი მიძღვნილი ლიტერატურული შეხვედრები და საღამოები.

ქალაქში საზეითო განწყობილება სულვედა. აქ სტუმრად ჩამოვიდნენ რუსი, ქართველი და აზერბაიჯანელი პოეტები: სერგეი შერგინსკი, მამედ რაბიბი, თამი მუხტარევი, მარია ბარათოშვილი, ლადო სულაბერიძე. მათ გულთბილი შეხვედრები მოუწვევს ქალაქ თუმანიანის მშრომლებმა და მოსწველუ ახალგაზრდობამ.

თუმანიანის კულტურის სახლში გაიმართა პოეზიის დიდი საღამო. ეს იყო ნამდვილი ზღაპრი აზერბაიჯანელი, სომეხი და ქართველი ხალხების შეგობრობისა. საღამო გასნა პარტიის თუმანიანის რაიონის პირველმა მდივანმა ბორის გეოზალიანმა. სომეხმა პოეტმა ჰორია ოჯანესიანმა ილაპარაკა ამიერკავკასიის ხალხთა შეგობრობასა და იმ როლზე, რაც ამ სამკვეთი გასწია სამეფო რესპუბლიკის მწერლობამ. შემდეგ საღამოს მონაწილეონ გამოვიდნენ ხალხთა შეგობრობისადმი მიძღვნილი სიტყვებითა და ლექსებით.

თუმანიანის მშრომლებს ეს საღამო დიდად დასწამათ ტუბოლ მოსაგონრად.

მეორე დღეს სტუმრები ეწვევიან ოჯახის თუმანიანის მშობლიურ სოფელს დესეს.

სტუმრებს მთელი სოფელი გამოეფემა. მაგრამ მათ შორის ერთი მანდილოსანი გაპოიჩივდა. მაღალი, შუახანს ვადაილებუ-

ლი, მაგრამ ჩერ კიდევ მხნედ გამოზრდილი. ეს კული ვახლდათ ოჯახის თუმანიანის ქმის-შვილი არმენი თუმანიანი. იგი ამჟამად სახელთანი ბოის სახლ-მუზეუმს განაგებს.

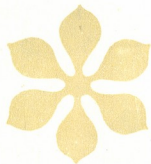
არმენი ჩერ თუმანიანის დიდებულ ძველ-თანამდებარე. სოფლის მშრომლებზე აქვე მოგროვდნენ. პოინერი გოგონა ძველთან დიდდა და თუმანიანის ლექსი წაიკითხა. გოგონა აზერბაიჯანელმა პოეტმა მამედ რაბიბმა შესცვალა. იგი მხურავალდ მიესალმა სოფლის მშრომლებს, წაიკითხა აზერბაიჯანულ ენაზე მის მიერვე თარგმნილი თუმანიანის ლექსი.

შემდეგ არმენი თუმანიანი სტუმრებს სახლ-მუზეუმისაკენ წაუძღვა. ჩერ იმ გოგონაში შეიყვანა, რომელშიც თვითარმენი-ლად თუმანიანის მშობლები ცხოვრობდნენ და სადაც თვით პოეტი დაიბადა. რა მიზნობ-ლადღაც საუბრობდა არმენი თუმანიანი, როგორი სიყვარულით, ცოდნითა და ხატუნ-ვად ეამბობდა სტუმრებს პოეტის ბავშვობისა და მისი ოჯახის შესახებ რა დიდი გემოვნებით მოუწევია მუზეუმში აქ ყველაფერს უფიქრესი მზრუნველი ბილი ატყია, ატყია ოჯახის ძვირფასი იტასლისის ხელი.

დასასრულ სოფლის კულტურის სახლში გაიმართა დიდი ლიტერატურული საღამო და არმენი თუმანიანმა კიდევ უფრო დიდი სიბოძე შეგატა მის მშობლიურ სოფელში გაჩაღებულ ხალხთა შეგობრობის ზეიმში.

სიღმა პაპუტიაინა

კვლავ წინანდლისკენ მიპქრის
ჩემი გრძნობა და ფიქრი,
სად თავქრორა ბენი
მზეს შესკერების ღებნიო,
სად ზღუდულები სტენა
აბებობს სულსა და სენსა,
სად ქართულ ქალთა ღიმილს
სიმაგრე დამკრავს ღვინის,
სად ქართველ ვაჟთა საღმს
მოსტევეს გამოთავლის ძალა...
ჩემი გრძნობა და ფიქრი,
მიხვენ მიტოვაც მიპქრის!

თარგმან შ. აბისულაშვილმა

არზალუის მარბარინანი

საყრთხეველო ჩემი სულის,
მოგაპო ვერავინ,
ზურმუხტის ველო,
სალოცავო,
გლოცავ,
მოხუდე!
გამოვარეთ ღლგოლელებმა გზანი ვერანი,
კარს მოვავენეთ ქარავანი ყარბ სოხუბის.

ახლაც,
შორს შთენილს,
შორებული ოცნების გზებზე,
შენი ნაპირი მახსენდება, შენი აღერისი,
შენს განთავადში ჩემს ბავშვობას ისევ ვეძებ,
ვიტ ვანს ვეძებდი მამარემის მწუხარ თავლებში.

თარგმან ბ. შანანზარმა

ხელოვნება უფრო ცოდნაა დ მ ქ ტ მ ზ ი

ჩვენს რესპუბლიკას კიდევ ერთი დოქტორი შეემატა. მან თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის კვლევებში დიდივე დისერტაცია — „შექსპირი და სომხური ლიტერატურული და თეატრალური კულტურა“. სსრ აკადემიის უმაღლესი და სამედიცინო საკვლელო განათლების სამინისტროს უმაღლეს-მა სააქტიუტო კომისიამ დაამტკიცა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო საბჭოს გადაწყვეტილება და ერევნის სამხატვრო-თეატრალური ინსტიტუტის თეატრისა და ხელოვნების ისტორიის კათედრის დოცენტი ლუიზა სამველიანი ახლა ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორია.

სიხარულთ მიიღეს ეს ცნობა ჩვენთანაც, საქართველოშიც. აზერბაიჯანშიც — ყველგან, სადაც უყვართ ხელოვნება, თეატრი, სახიზობა...
ამ დღს ბევრი მისალოცო დეპუტა მიიღო ლუიზამ. მეგობრები გულთა ულოცავდნენ მას წარბილებს.

მერე ვაგოვებმა გამოაქვეყნეს, ტელეგრაფულადაც მიუძღვნეს, ყველას უხაროდა, მერამ სულ სხვა იყო დღის განცდა. ის სიხა-

რულის ცრემლებს ვერ იკავებდა და განსვენებული მთელის სიტყვებს იგონებდა:

— „წაიღეთ, დედაკაცო, ამ დაწვევილი ქვეყნიდან საბჭოთა ქვეყანაში, მხოლოდ იქ გაუხსენებია ჩვენ ბარტყებს ცა თავისუფალი ფრინოსაოვნი“.

მამინ ლუიზაც და მისი დაც პატარბი იყვნენ. ჩამოვიდნენ. ლუიზა ხელოვნებში გზას გაუყვა, მისმა დამ წარმოუგნს მიაშტრა.

ლუიზას მხარში ამოვლდნენ ხელოვნებათმცოდნეობის დიდი აქტიუტეტები — ჩვილი-კლეოვი და ქალანთორი; ლუიზაში მათ დიდი ნიჭი აღმოაჩინეს.

ლუიზამ გაუმართლათ იმედები: 1949 წელს წარჩინებით დამთავრა თეატრალური ინსტიტუტის თეატრმცოდნეობის ფაკულტეტი და იქვე დატოვეს...

დღითიდღე იზრდება ლუიზა, ამ ზრდაში ხელს უწყობს მხოლოდობი ენის, აგრეთვე რუსული, ინგლისური და ფრანგული ენების ცოდნა.

შემოდენ იგი მოსკოვშია — ასპირანტურაში.

1959 წელს მან დაწერა სადისერტაციო შრომა: „შექსპირი და სომხური თეატრი“. გამოჩინილ თეატრმცოდნე მაკულსკი მადლ შეუთავსებას აძლევს ამ ნაშრომს.

ამას მოსდევს ახალ-ახალი მონიერაფიქვბი:

„შექსპირი სომხურ სცენაზე“, „ლუიზა ქალანთორი“, „შექსპირი და სომხური კულტურა“, „ქანა თოფმასიანი“, „ქვლარშ ვალარშიანი“, „გურჯენი ჩანიხევიანი“ და სტატეები: „შექსპირი და მოლიერი“, „დანტე და სერვანტესი“ და ა. შ.

და ბოლოს სალოქტორო შრომა: „შექსპირი და სომხური ლიტერატურული და თეატრალური კულტურა“.

ამ ნაშრომში შეკრამებულია ის დამსახურება, რაც სომეხ ენის მოუღლის მსხვილო შექსპირმცოდნეობაში.

ახალ გამოკვებებს ვუსურვებთ ლუიზას, თავისი ერის სახელოვან შვილს.

თარგმან ბ. დამითიანმა

ჯსთი დღე გუნჯ-გაღვი

უვაილნარში ჩაღვლილი ნათელი ორ-სართულიანი შენობა, უვაილნარის გა-წვრივ მტირადა ტირიფების ტყვრი, ას-ფალტრებული გზები, დეკორატიული მარადმწვანე ხეივნები, ნაირნაირი სათა-მამო შოიღენები, — ასეთია ერთი თვალის გადავლებით რესპუბლიკური №1 საბავ-შუო ბავა-ბაღის შემოგარენი.

უვალან იდეალური სისუფთავე და წესრიგი სუფევს, სილაღე, მშენობა და სილამაზე შეიშობს. ბავშვებს მოწყენილ-სა და გულჩათხრობილს ვერაჟინ ნახავს. მათ განკარგულებასა შრავალგვარი სათა-მამოები: მანქანები, ცხენები, თოჯინები, რაკეტები, კოსმოდრომები, ნავები, გემე-ბი თუ ცხოველები. აქ ბევრი აქვთ პა-ტარები საოცნებო და საფანტაზიო. ისინი ხან „კოსმონავტები“ არიან, ხან შო-რეული ცურვის „აპიტენები“, ხან გაუ-ხედნავი ულავების „მხედრები“, ზოგჯერ თოჯინების უნაწესი „აღმზრდელები“ ან მწვერვალთა დასაყრობად გამაღებელი „ტურიტები“. ამ თამაშობებითა და წარ-მოდგენებით უკლებდება მათი აზროვნება და ხასიათი. ნორჩების ესთეტიკური აღ-ზრდის, დახვეწებისა და გონივრული გართობისათვის ბევრს შრომობენ ბავა-ბაღის ზედმდღეანელი ნათელი ესართი და პედაგოგები: ნინო გოცირობი, ეთერ კეტიძე, ხანა შველიძე, მეთოდისტი ნა-თელი ვარელაშვილი. მუსიკის მასწავლე-ბელი ელენე ნინუა. ისინი პატარებს აჩ-

ვევენ შრომასა და დისციპლინას, უნერ-გავენ საბირო ჩვევებს. სამედიცინო პერ-სონალი თვალურს აღვცნებს მათს ჰიგი-ენასა და ჩანმართლობას.

თვრამტი პედაგოგი ემსახურება 16ა ბავშვის აღზრდას. პედაგოგები აღზრდის ახალ-ახალ გზებსა და საშუალებებს ცდი-ბენ, ექსპერიმენტულად შემოწმებულ პროგრესულ მეთოდებს ნერგავენ.

ნორჩები სწავლა-აღზრდის პირველ საფეხურებს ეუფლებიან: სწავლობენ თვლა-ანგარიშს, ძერწვას, კონსტრუირე-ბას, ალგეკაიას, ფერების გარჩევას...

უფროსი ასაკის ბავშვთათვის მესაღი-ნეობის ერთ-ერთი საუკეთესო სახეობა სურათის აღწერაა. მასზე პატარები სწავ-ლობენ წელიწადის დროების გარჩევას, შინაური და გარეული ცხოველების და ფრინველების გამოცნობას. იმასწავრე-ბენ ფერებს. წმ წლის ბავშვი უნდა აზ-როვნებდეს და ლაპარაკობდეს გარკვე-ვით, მკაფიოდ, ენაბრკვლით ბავშვების სწორი მტყუალების ჩამოკალიბებაზე ზრუნავს ბაღის უველა პედაგოგი.

ამ საბავშუო ბავა-ბაღს და მისმა კო-ლექტივმა ვ. ი. ღვინის დაბადების 100 წლისთავისადმი მიძღვნილ — სკოლამდელ დაწესებულებათა რესპუბლიკურ დათ-ვალეიტებაში საქართველოს სსრ განათ-ლების სამინისტროს საპატიო სიგელი მოიპოვა.

ნათელი ესართი ბავშვებთან

მეტი კომპიუტერი

დაცვიერი მოზღვავებულ სანოტო ფურცლებზე ჩაწერილ მუსიკას და არა მერა, რომ ამდენი მუსიკალური ნაწარმოების ავტორი ეს პატარა გოგონაა... იგი ორი წლისა იყო, პირველად რომ მივიდა ფორტეპიანოსთან და დაიწყო დაჯერა ორი ბელოთი, თითების სწრაფი და რიტმიული მოძრაობით. მელოდია სასიამოვნო იყო. ბავშვი იოლად თხოვდა მას და ასრულებდა ისე, თითქოს მესაქერე უყარავს.

მას შემდეგ იგი თბავს სიმღერებს, მარშებს, საფორტეპიანო პიესებს, ვალსებს, სონატებს. ამ გოგონას სახელი და გვარი ნანა გაბაშვილია. სწავლობს მ-4 საშუალო სკოლის მე-4 კლასში.

ამ განსაკვირვებელი ნივის მქონე ბავშვის შეგომქმედებამ იმთავითვე მიიქცია ყურადღება.

ჩვენს ხელთა მრავალი კომპოზიტორის, მუსიკაპოეტისა და მწერლის შეხედულებანი ნანას შემოქმედების შესახებ. ვფიქ-

რობთ, გაეცნოთ რამდენიმე მათგანი. ამით უფრო მეტს ვიტყვით ნორჩ კომპოზიტორზე.

„საკვირველი ნივი ამ პაწაწინებულ გოგონას განცდიერებას იწვევს. ნანას თავი სავსე აქვს მელოდიებით და გაუთავებლად შეუძლია შეოხვას მუსიკალური ნაწარმოებები. მის პიესებს, გარდა გამოკეთილი ხასიათისა, დამოავრებული, ლოგიკურად სწორად აგებული სახე აქვთ. ნანა თბავს ურ-30ულოდ იოლად. საქმარისა მისცე რაიმე თემა, რომ მას უცხო შუადა აქვს გამოკეთილი მელოდია, რომელსაც სწორად უკეთებს აკომპანიმენტს.

ბავშვს ახასიათებს საოცრად ლოგიკური აზროვნება. მე მწანს ნანას ნიხისა და მჭერა, რომ მისგან კარგი კომპოზიტორი დღეაგება.

ხელოვნების დამსახურებელი მოღვაწე, კომპოზიტორი
მერი დავითაშვილი

როდესაც ხელოვნების დამსახურებულ მოღვაწეს, კომპოზიტორ რევაზ ლაღიძეს უძრნალ „ნედელიას“ კორესპონდენტმა სოხოვეს, ნანას შესახებ თქვენი აზრი მოგვახსენეთო, კომპოზიტორმა უპასუხა: „ეს პირდაპირ აღმოჩენაა, გენიალურია“...

— „ნანას იმპროვიზაციული ნივი ხშირად მოზრდილთა სიხარულის დიმილს იწვევს... ნანა გამაჩნე და ინტერესიანი პავშვია. მჭერ კალდე ბევრი სწავლა და შრომა ელის. მაგრამ ერთი რამ უდავოა: უაღრესად ნივიერი გოგონაა, რომელსაც დიდი მომავალი აქვს.

ხელოვნების დამსახურებელი მოღვაწე, კომპოზიტორი
ნოდარ მაშისაშვილი

— „... მე არავრთხედ მომისმენია ნანა გაბაშვილის საყუარ კმნილბათათვის, მაგრამ ჩემის თანდასწრებით შეთხოვლმა ნაწარმოებმა ღრმად დამარწმუნა ნანას დიდი მომავალი. მის უტუარ ნიში. ვუსურვოი ნანას დიდ შემოქმედებით სარბიერლზე განვლა და ბრწინაველი წარმატებით საკომპოზიტორი დარგში!

მუსიკათმცოდნე ე. ლონდარიძე

გასულ წაფხულს ნანას მოუსმინა ჩვენი ეტაქის უდღედმმა კომპოზიტორმა დიმიტრი შოსტაკოვიჩმა: „უაღრესად დიდი მუსიკალური მონაცემების, დიდი ტალანტის მქონე ბავშვია, საჭიროა ფიზიკურადც განვითაროთ და გამოაწროთ იგი. მისგან უთუოდ შენასნიავი კომპოზიტორი გამოვა“.

ნანასთან ხშირად ნახავთ სტუმრებს. 1967 წელს ესტუმრნენ ინგლისლები, ჩეხები. ჩეხებმა ფერადი დოკუმენტური ფაილიც გადაიღეს ჩვენი ნორჩი კომპოზიტორის შესახებ.

ნანას წიგნის თარიღე ნახავთ ქართველ პოეტთა საბავშვო ლექსების კრებულებს. შარშან ამ თაროს შეემატა თავად ნანას საბავშვო სიმღერების კრებული. რომელიც გამოიცემლობა „განალებამ“ დატკამა. რედაქტორია ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე ვ. ცაგარციელი.

გვიანდა წერილი დავმოთავით ნანას და მისი მშობლებისადმი კომპოზიტორ ა. ხაჩატურიანის მიერ მიძღვნილი სიტყვებით, თავის ფოტოსურათს რომ წაწერა: „პატარასა და ნიჭიერ ნანას!“. ფრთხილად და სწორად აღზარდეთ თქვენი გოგონა“.

და, მართლაც, ჩვენი ვაღია, დიდი სურთხილითა და სიყვარულით შევუწყოთ ხელე ამ საოცარი გოგონას ნიჭიერების გაფორქვას.

დიმიტრი მინიარშვილი,
საქართველოს სსრ კულტურის დამსახურებული მუშაკი.
ფოტო კატორიხს

მინ ნაცნობი ბილიანი

კონაურსონ
გაბარჩაშვილი
ნარკავიძე

მარამ თომაძე

ყოველ ვახუშტს, როცა ყინული დნობას იწყებს, ყველაის ზვიაღ მოებზე გზები იხსნება. ვიწრო, დაუღაწილი ბილიკებს მიხალსე ტურისტები მიჰყვებიან, ხოლო უფრო უგზო-უკვლო მწვერვალებსაც, საღ კლდეებზე მამაცი ალპინისტები მიცოცავენ. თბილისში ერთი ქალი გვევლება, რომელმაც ყველა გზა და გზაყარდინი იცის. საბჭოთა კავშირის რუკაზე მისთვის არ არსებობს არც ერთი უცნობი წერტილი, საქართველოს რუკაზე ი თვალდატეხული გრძნებები ყოველ მდინარეს, ტბას, ზღვას, შიას, მწვერვალს. არა მარტო გრძნებები, გიამბობთ კიდევ, რომელ მწვერვალებზე კის დაუღვამს პირველად ფეხი, რომელ მთის გულში რა წყარო ევლებოდა, რომელი ჩაწიქრი უფრო გაცივლებული და მწკვინარი, რომელი მდინარე სად ლეგენს სათავეს, რომელი ციხე-სიმაგრეზე ხა რუგებდა შეუქმნა ხალხს. მისთან მოგზაურმა სახალისოა და შიამებდლებებით სავსე. მუხლი მოედღარა აქვს და მტრები გამართული.

მან ერთი უსასრულო ბილიკი იცის. ამ ბილიკით მოგზაურობის მოყვარული ნორიკი შოლიან და მისი სამედლო მეგობრები ზღებთან. იგი აჩვენებს მათ ძველი გზით სიარულს, აზიარებს ბუნების საიდუმლოებათა საოცრებას. მზის ჩრდილებით, ყვავილებით დროს გამოცნობას. ჩიტების ვალობის მიხედვით ზაფხულის მოახლოებას. ფთულუბის შრობაზე დაკვირვებით ამინდის ცვალებადობას...

— გოყვარდეს ბუნება, ეს ძალიან ცოტაა, — ამოხატა იგი. — უნდა გვიმოდეს, უნდა გიზიდავდეს მისი საიდუმლოებანი. ვანა საინტერესო არ არის ვიცილები, სად, რომელ მტარს, რომელ სოფელში გახავდეს თვალს პირველად ია, რომელი ფრინველი მოფინდება თბილ ქვეყნებიდან პირველად, ანდა ბუღბუღი რატომ გალობს ნაწილდაწილად.

— დიდა მზია, — ასე მამართავენ მას ბავშვები და ეს სახელი სამუდამოდ რჩებათ კულში.

პირველად მზია ერისთავს თბილისის პიონერთა და მისწავლეთა სასახლეში შეეხვე-

ლით. ეს იყო 1941 წლის ადრინამი ვახუშტული. სასახლე სახეობი გახსნიასთვის ემზადებოდა. ტურისტების და ალპინისტების კაბინეტები მაღალი, ოქროსფერითიანი ქალი ბავშვებთან ერთად სწმუნდა იატაკს.

— ვისაც ციკაობა უყვარს, ცივის თრევა არ უნდა ეზარებოდეს, — ეხებურებოდა იგი ბავშვებს. ოთახში გაშლილი იყო ყარავი, მაკადამებს ტურისტებისა და ალპინისტის საქურველი იყუი. ამ დღისა და ნათელ ოთახში პირველად დარჩა ქართული საბავშვო ტურისტების ავანი. ამ საქმის წამომწყები კაბინეტის ვამე მზია ერისთავი, როგორც ზღაპარი, ალბათ, ისე დარჩათ მესხობრებაში მაშინდელ ნორკ ტურისტებს. მზია ერისთავის დასახლებრება ისიც, რომ მას საბავშვო ტურისტობით დაინტერესა გამოჩინილი ალპინიტი ადელსანდრა ჯავარიძე და სასახლეში სამუდამოდ მოიწვია.

ახლდაგასწილმა სასახლემ რიგინად ამოსწინქვათ ეს ვერ მოასწრო, რომ დიდი საბავშვო ობი დაიწყო. საბავშვო ტურისტების განვითარების საჭიროება ახლა უფრო ცხადი გახდა. საშობლო ითხოვდა მამაც ადამიანებს, პატრიოტებს. მომავალ თთაშას ყრვად უნდა სცოდნოდა თავისი მშობლიური მხარე, ყველა გზა და გზაყარდინი, ყველა საიდუმლო ბილიკი, და აი, მზია ერისთავის შეუთვარებით ბილიკებს მიჰყვებიან ნორკ ტურისტები. ყოველი ლაშქრობის შემდგ ტრეპზე მრავლდება ნაწინობი ადგილები, ირწვდებიან ფიზიკურად ძლიერი და გამძლე ახლავარდები. სპორტსმენები. როცა სათბობაში სპორტში მსოფლიო და სავაშობო შეჯიბრებებზე, სპორტის ცნობადი ოსტატი კობა წაქაძე პირველი ადგილებსთვის შეუთვარად იბრძოდა, მზია ერისთავის ბავშვთ ღიმილი არ შორდებოდა, საქართობის ნორკ ტურისტთა პირველი შეჯიბრება ასტენდებოდა.

1945 წელა, სუსხიანი ზამთარი. ჭერ ისევ სამშობლო ობი მჭინვარებს. მაყურებლებს ქმნიეთა და ბავშვებით შიჩაქაქებს პატარა მატარებელი. ბავშვები ჩიტებივით მიყუდუ-

ლან დანჭრებთან. ბავშვიანში გაღულენულვითეს. ვილაც ვალეულ პატარა ბიჭს ვაჩხუქასარის ფიცარი მომეგებრება და შესწინვალ დასრიალებს.

— შეთბილაძევე, შეჩერდი, — მოესმა უცნობი ხმა. ბიჭი შეჩერდა და დაელოდა.

— ეს შენ თვითონ ვაყიუვე — ანიშნა ბავშვებით ვარშემობრტუქულმა ქალმა კასარის ფიცარის ათბილაძეებზე.

— ღობს, ეს თვითონ მე მოვიციენე, — თა. მახალ მთევი ბიჭმა.

— წაიღი ჩვეინა, ნამდვილ თბილაძე რებს მოგვეთ — ბიჭი სიხარულთ ვამყავთ. იგი შეჯიბრის მონაწილეთა შორის ჩარიცხეს. ახალთახალი სათბობაში კოსტიტეში ჩააცხეს და ნამდვილ თბილაძეებზე პირველად თვითონ დაიყენეს. შეჯიბრის დასასრულს შეჯიბრება მოჰყვეს, ამ ვალეულად ბავშვიანულმა ბიჭმა მოიგან სწრაფად დაშვებში პირველი ადგილი აიღო. მამის კობა წაქაძე 10 წელსა თუ იქნებოდა.

როგორც სუთთა მკერის ახალი ნვაიდი, ისე შემოიჭრა მოსწავლეთა და პირნერთა სტობრებში თბილისის ბავშვთა საექსტრსიო-ტურისტული სავდგრო, რომელსაც სათავეში მზია ერისთავი ჩადგდა. ეს სავდგრო გახდა ყერა ჩვენი მრავალეროვანი საშობლოს პირნერთა და მოსწავლეთა უნგარი მეგობრობისა, აქ თბილად იღებენ და სიყვარულთ ავილებენ საბჭოთა კავშირის სოფელთა ქალაქებიდან სა სოფლებიდან ჩამოხატ ნორკ ტურისტებს. დაუწყეყარი ლაშქრობები მაღალ მთებში, მდინარის ნაინებზე, უღაბაზეს ზეობებში. ისტორიული ადგილებსა და ძეგლებს შესწავლა-დათვალიერება, აბრიალებულ კოცონთან გატარებული აბლაშობი, შეხვედრები, ახალი მეგობრები, — ასეთია ნორკი მოგზაურების და მათი მედრეი თამაგზავრის, ღვიდა მზიას მოსწვენარი სტობრება.

1961 წელა. ამერევაკისის ნორკ ტურისტთა შეჯიბრის მონაწილეთა დასაბაკეებელ ადგილს არჩევენ. მდინარე არაგვის პირას მსუბუქი ატობმანანი შეჩერდა. მამქ-

წინა მალე ქალი გადმოვიდა, ფართოდ გაშალ ველს მოავლო თვალი, შემდეგ ტყვიან ფურცლებზე გახედა.

— არს იტყვი, ხომ კარგი ადგილია ბანაისიანში? — მიმართა თანამგზავრებს.

— შესწინავე! მხოლოდ ამ მდინარეს როგორ გადავლენ ბავშვები, აღბრა, ხიდის აგება დავჭირებდა.— შენიშნა ერთმა.

— გეტყობათ, ვერ კარგად არ იცით, რას ნიშნავს ნორჩი ტურისტები. — მოგოც კმაშმა და წყაროსთან წავიდა. ერთი კვირის შემდეგ მდინარე არცის პირას, სწრაფად იმ ადგილზე ნორჩი ტურისტები პირველად შეხვდნენ. მთელი დღე ეჩინებოდა, ფშავის მთებიდან დაშვებულ ვინმეჯარ ჩარგულს თავი მოეკვირებოდა, ღიღი ჰქონდა მოშვლდა, სიმწებზე ტალღებს ახეთქებდა და ნაპირებს ფართოვებდა. ბავშვები ხიდის მაგივრად სახელაბდელად გადებულ მარბაზე მავრცხლად გავლიდნენ და უბარებდნენ, რომ ბანაისის დასაწყისშივე დაბრკოლებების გადალახვა უხდებოდათ. თითონვე შიშდნენ კარგებს, წყაროსთან მოყავნათ საწოლებს. მორჩევიბდნენ სამხარეულთა. ათუბრუბებდნენ მადღერა ატრანში.

— არის მთელი დღე ცხელი წყალი! — გაისმოდა ბანაში. საღამოზე, როგორც კი კარგებში შევიდნენ, დალოლო-ღანძვლებზე მამრევე ჩაენათ. ამ ეტინა მხოლოდ ბანაისი უფრის შიშა ერთსთავს. იგი უწინძობად გასცქერდა მოქმედულ ცას. უცებ სიბინადე ციკება წამოებერა. დარღებები აიშალა. ცახ ციკების ენებმა გაუფრდა და ცოკოს პირფორ წიშმა დაუშვა. ბანაისი უფრისმა საწვიმარი მოიხრა. ფარანი აეთდა, ფხუვტელტურის ხელმძღვანელი გაიჯავა და ყველა კარავს საითათოდა შემოერაგს. „დაშვებულ ტურისტებს“ ზოგან ნაჩქარევად ემუშავათ. კარგები კარგად არ იყო გაშლილი. მსკრებვა მოხლდა. ზოგან კარგების იტვირთვებობრიობის ვარამბევა დასჭირდათ, რომ მინარე ბავშვებს წყალი არ ჩასვლიდათ. ღამე იყო ცუბრითი ბნელი. ივეგ მალბობდა გადარეული არაგვი მოქვდა. კარგები რომ შვიდნენ, საათის ისარი ხელს ურევინდა.

— დალოლო არა, დეიდა შხა. — მიმართა ფიკრელტურის ხელმძღვანელმა ბანაისი უფრისს.

— უფლება არა გვაქვს, რომ დავილოთ. — ვაღობდა შხას. — ხუბრიბა ხომ არ არის, ის ბავშვის სიყვარულს ვაბარებ.

ღლით ისევ ეჩინებოდა, მაგარი მოგზაური რისი მოგზაურია, წვიმის წვეთებში თუ დაავა. მთელი ბანაია აიყარა. გვა გრძობია, მიღამო ღამებში. შუე დროდარეო ვაღიბებებს და ისევ მიმალბა. სირფუმს მხოლოდ სობინაჯათა მხებურ არღვეს.

— წყარობა, ცოტა ხანს ეცნინით! — ამბობს შხა.

— ხას უცნინით. — გაიმა შეთუბს.

— სირფუმს! — ყოველი მხრიდან გავიკრებულ სიხეხი იტყობინა.

— დახ, სირფუმს.

გვა მალა-მალა მიეგარებთა. გვერდით

მთებია. თვალს უნებურად იტყობენ ფერღობებზე შეშენილი ქრელ-ქრელი ყვავილები. აღავლავ სიმ კლდეებზე ზის ფსევტა გამორეზინიანი, ვასაოცარი სიწყინარა. ბავშვები შეჩრდნენ, ყურებდაცქვეტილები თვლებზე აქეთ-იქით ატყუებენ.

— სირფუმს მოსმენა უნდა, — ამბობს დეიდა შხა. — ესეც ბუნების სიმდიონია.

გვა ნელა ნაბიჯით განაგრძებს. აი, ვაილო ხეობის კარი. თვალწინ შესწინავე ხელი ვაღიამა.

ისევ აიშალა შვიი ღრუბლები.

— აბა, ბავშვებო, ნაბიჯს ატყობეთ, რომ ღრუბლებმა არ გაგასწრონ, — ეხებრებთა მათ დეიდა შხა.

ნეტავი ვინ არიან, ასე მარად რომ მიბაჩვენებს, წინა რბეებში შოთხაბუნული ქართული. სმუხი, ახერხაიყანული ბუბები შადიან, იციანინ, ბროლიეთი თეირი ცბილებზე ახერხებს. საღამოს დალოლო ჩნდება ჩანაწერები: — ჩვენებს მალე სწრავად დაემეგობრდით, ვისმენდით ლეგენდებს თბილისის, ვიგონებდით მოსკოვის, ბაქოს, ერევანის.

— მაინც საქართველოს რომელი უთუბთ არ დავლოშვარება ვერ? — ვეკითხებოდა შხა ერისთავს.

— სადმინათ, ჩემი შრობითილო სიფიქსი. დალოლო საქართველოს მადლო მოვინა ჩაიოში, — იცინის იგი, — თუშეა მასაც აქვს საინტერესო ისტორიული ფურცლები. გარდა შვენიერი, თვალწარბაქვი ბუნებისა, იმ არს კარ-მიღამო, სადღე იმალბობდა ქუთაისის ციხიდან გამოქმედული სერგო იორჯიძე.

კარები ვაილო და ამაღი ფოსტა შემოიტანეს, მაგიდაზე ბარათების გროვა დააწყვეს.

— კარია, როცა ბევრი მეგობარი გვაქვს, — ამბობს იგი, — ვანსაყობითი კარგია, როცა მეგობრები გვევლებს შორეულ ქალაქებში და სოფლებში. მაშინ ეს ქალაქები და სოფლები თითქმის შრობითურია.

ჩამდინებ წლის წინ ლენინგრადიდან თბილისში ჩამოვიდა ახალბედა პოეტო სლავა მოშირი, ძალიან მცირე თანხით და დღე სურვილით, რომ მივეყო მთელი საქართველო.

მაგარი რომ?

და აი, ბავშვთა ცენტრალურ საქცესურსი-ტურისტულ სადგურში შეგება შხა ერისთავის და გვა ხანილი ვაგდა. ქაშუმმა დათავაღიერა თბილისი, მცხეთა, ქუთაისი. მოდარა სენათი. დალოშვარა თბილისით ქვედი. ვაგდა წლები და მოშიშმა ლენინგრადიდან შხას გამოუტანა თვისი ლექსების წიგნი. წაჭრებთ: — კომლენთ იმ მალბიერების ნიშნად, რომელიც ვერც სიტყვით გამოვთქვით და ვერც ლექსით გამოვხატე.

შხა ერისთავის წიგნების თარხოვ სხვა წიგნებია ატორგაფები. ბეგრი შაგანი გამოგზავნილია მოსკოვიდან, ლენინგრადიდან. კიევიდან, ხარკოვიდან, მინსკიდან, ბაქოდან, ერევნიდან და საშუთა ვაგვიშის სხვა ქალაქებიდან.

„მდღებოვან, კეთილ მოგზაურს, — გვი-

თხვლობო ერთ-ერთო მთავანზე. „მოდინდო თბილისის მომზებულ მეგობრს. — აწერია მეორეს. არის ასეთი წარწერა: ასა ვაგადე მეგობრას, მოგზაურის საოცარი საიდუმლოებათა მცოდნეს. — ეს სტრიქონები გეტყობის გამოჩინებულ საშუთა პოეტს და საზოგადო მოღვაწეს ნიკოლოზ ტიხონოვს.

ჩა კარგად არის ნათქვამი. ჩამდინებო სიტყვით დალოშვარია ამ შესწინავე ქალის მთელი ხასიათი, მისი მუნებულად სწრავა მოგზაურობისავე, შოაბუკილობების ღრმად შეგრძნების და განზოგადების დღე უნარი.

1953 წელს ბავშვთა ცენტრალურ საქცესურსი-ტურისტულ სადგურს უწვია ცნობილი მწერალი ქალი ნატალია ილინა. მან ხმა ერისთავთან ერთად გულმოდგინედ დათავაღიერა თბილისის ტელევიზიონზე ადვალუბი. უყვე მოსალამოვდა, როცა ისინი ბავშვინდის ადამიანს შეუყვანენ.

— ეს მთა ჩემი წინადა ადგილია, — ეუბნებოდა შხა სტეპანს. — აქ განდებენ ჩვენი ცნობილი მწერლები და მიღვაწეები. აქ ყოფილან კომპოზიტორი ბეტრე ჩაიკოვსკი, პოეტი მიხეილ ლერმონტოვი, მხატვარი ვასილ სერგოვი, ვლადიმერ მაიაკოვსკი, ამერიკელი რომანტიკალი თეოდორ დრაიზერი... საერთოდ ვინც თბილისში ჩამოსი, მთაწმინდასაც ნახვლობს.

ისინი ნიკოლო ბარათაშვილის ძეგლთან შეჩერდნენ. ილინა ზვიდა დასცქეროდა თბილისს.

— საგმად გრძობი გვა ამოვივილია, და ასე შეუბნევილად, — თქვა მან.

შეგრ ჩამოსულ სტუმრის დათვალოებუბა მთა ერისთავთან ერთად არა მარტო თბილისი, არამედ საქართველოს სხვა ღრს-შესწინავე ადგილებში. „ასე შეუბნევილად“ მოუტოვებოთა უნა ამბობრით და დღამბობები. მოგზაურობანი დასალოებულები, მეგობრებად დარჩენილან. მას არასოდეს ივიწყებენ. როცა შრომის წიფელი დროში ორდენი მიიღო, ეს ყილო მარტო ჩემი არ არისო, ამბობდა, იგი ეტყობის ჩვენ ნორჩ ტურისტებს, ჩემს მოსწავლეებს, ჩემს მეგობრებს, ამხანაგებს, რომლებიც გე მან ლევენ შრომის ხალხის, ენერჯის, მგვრში მიღვანან, მუხამბიან და მათთან ერთად შრომში ვარჯილი, სრულბითაც არ ვგრძნობ, რომ სამოცი წელი უნა მოვიტოვეთ.

მაინც ის სწრავად ვასულან წლები, ეს შფოთიანი, ფუფარყალი, ცისფერი ჩაშუბი. მათ ვაყურთა თობებში. მაგრამ აი, დაღვება ახალი სასწავლო წელი და მოვა ნორჩ ტურისტთა ახალი ნაყიდი. მოვლენ დაუფერავი, ახალი გუბნისა და გუზავარდინების მამიებელი ბავშვები, ცნობისმოყვარე თვალბებს შენათებენ, მოგზაურობის დათუყვებ სურვილი ვანდებენ დეიდა შხას. ისევ ლაშქრობები, ისევ საინტერესო მოგზაურობანი. წინ კი ნაცნობი ბილიყობა.

„სენსეი 35ს - 35ს 200სი“

ნატალია მიხეილის ასული ბურმისტროვა... მათთვის, ვისაც თეატრი უყვარს, ეს სახელი ცნობილია და საყვარელი. გმირები, რომლებიც მან განასახიერა, ჩვენთვის ახლობლები არიან. ჩვენ ვაღაფლებს, ვვაპარებს, თავს ვვაძახვებთ მისი ქალები და თითოეული ამ გმირთაგანი თავად მსახიობის სულსა და გულს წაწლია. ისინი მრავალინი არიან. მაგრამ განსაკუთრებით დაამახოვარდა მაურტრებელს ტანია (არბუზვის „ტანია“).

ეს იყო ოცი წლის წინაა, და მაინც... აი, ტანია იბრუნა რაღაც სასწაულოთი გადარჩენილი შვილის საწოლთან, დაღლილი, მაგრამ გარტყვულად მშვიდი. სულს კი აქ სხიარული მთელი ქარიშხალი ტრიალებს — სხიარული სკადლითან ბრძოლაში გამარჯვებისა, ექიმისა და დედის გამარჯვებისა. აქ არის გასწვნივა სიკვდილის ბედნიერი დღეებისა... ერთი სიტყვით, აქაა მთელი ცხოვრება, რომელზეც წუთითარად გაიშალა მსახიობის სახე.

ანდა „ახსარათა ბუდე“; ღიჯა კალიტანა ფინალურ სცენაში. ის ღიჯა, ცოტახნის წინათ ბედნიერებით რომ ფიქვავდა, სწამდა სიკეთის, ადამიანების, ვინც გული გახსნა სიყვარულისთვის, ერთადერთისთვის, უსახიაროსთვის. და ცხოვრებამ დაანგრია ახალგაზრდული, ვარდისფერი ოცნებანი. მაგრამ თვით ღიჯა კი ვერ მოიტყა, თითქოს გულგრილად მუხუხარებით ვაკეპებულთ მისი სახე, მისი ერთფეროვანი ხმა, მისი გაღწევიტებულა მონასტერში წასვლისა. და ამ გულგრილობის მაღლა ისეთი რაღაცა, რაც აღამიანს აძრუნებს, მაგრამ მის ბედზე კი არ ტირი, არამედ ღრმა პატივისცემით იხიბობ, რომ შესწინ პირვინებაა, რომელიც აჩავიბად დათმობაზე არ წვილი, დაკარგა აწველათერი და კვლავ დარჩა ადამიანად.

გასვლის ნილა სნიეკოს სახე (ლარისკის „მედიოლე კალი“)? ერთი შეხედვით, თითქოს ქარიშხალთა ქალი, ნახებრადმიშველი რომ ცქცავს და თითქოს სულაც არ აღარაგრებს რომელი ხელსუფლებაა ქალისა... ოღონდაც ღამაში ძინებში ცქცავს და თავჯინისმცემლები მკვავდეს. და უცებ იგი კარებში ფეო-

ლორ შენინაეს,წუხება სულელური ცქცავი. მიბიანს სტუმრები, და ნილა ტანზე სუფრას იხვევს — ოღონდაც არ დაიხანის ეს გამკიცხავი თავლები. „დამაქვრე, ძვირფასო, ერთადერთო“... წერია მის მღუმარე სახეზე. — უფურებ და ნათლად გრძნობ, რა დიდი პასუხისმგებლობა აწევს ამ გოგონას, — საბჭოთა მჭევრავს.

აი, გახსენებთ ნინა ზარჩენია (ჩეხოვის „თოლია“), ტრეპლევთან მისი საბოლოო შეხვედრა. ამ ქალმა დაკარგა შვილი, დატოვა მშობლიური სახლი, წვიდა მისგან ტრაგორიანი, პირისპირ შეხვედა ცხოვრების ბევრ სინდელს, და მაინც გაუძლო. ტანჯვამ მასში გაწმინდა და განასებტავა ადამიანი, შუმიტებდა. მან იცის, რომ ცხოვრება უფუნაა, მაგრამ არის თეატრი. „მე უფუნა მანვილი აქტრისა ვარ. მე ვთამაშობ საზოგადოებო, აღტყებთ, სცენაზე თაბუტო მსიხისი, იმდენად კარვად ვგრძნობ იქ თავს... როცა ჩემს მოწოდებაზე ფიქრობ, მაშინ მცხოვრებისა აღარ გრძნობია“... ამბობს ნინა და იმდენი ძალა ამ სუსტი ქალის სიტყვებში, რომ თანახმები: დაახ, მართლაც ბედნიერებაა მოძებნო შენი მოწოდება, შენი ჭვა და გჯეროდეს, რომ საქმისათვის საჭირო ხარ, სასარგებლო.

საბჭოთა კავშირის ელჩის — ელენე კოდოვას როლი (ტურის „საბჭოთა კავშირის ელჩი“) მეტისმეტად მიესაღვა ნატალია ბურმისტროვს. დასამახოვრებელია მისი აღადვიერია მეფესთან; ამ ქალმა დაარწმუნა ვეირგვიონსანი, რომ ახალგაზრდა საბჭოთა ქვეყნისა შეუძლია მეგობრობთან მეგობრობა. ელჩისა შემოლო ჭერტრობით ნეიტრალიტეტზე მაინც შეთანხმბოს მეფე. ბურმისტროვს კოლცუვა ეს არის მებრძოლი, მგზნებარე, იდეური ადამიანი, ბრწყინვალე ორატორი, საინტერესო მოსაქებე. მან ღრმა პატივისცემა გაავადბა მოწინააღმდეგის გულშიც. და მეფე, რომელსაც ვერ წარმოუდგენია დიპლომატი ქალი, ჩქარა რწმუნდება — მის წინ დიდაც უკვირნი დიპლომატი, მგზნებარე პატრიოტი, გონებაშახვილი მოსაუბრე და მომიზნებელი ქალი. კოლცუვა იმარტვებს ამ პოლიტიკურ ორთაბრძოლაში, რატივ ღმანაზად, რატივ ძალდაუტანებლად მიჰყავს ბურ-

მისტროვს ეს ორთაბრძოლა მხოლოდ საუბრის დასასრულს „გასცემს“ დიპლომატ ქალს მუწერი დეტა — თურმე გონების რა დაძახვად, სულიერი ძალითა რა მომიზნებების ფასად ჭებოდა ეს ყველაფერი.

გიბონის „ორიი საქანელაზე“, ბურმისტროვა — გიტულ მოსკა უიღბლო ბალერინა, მარტოსული, კაბიტულიტური საშაპროს ჭუნვლებში ჩაყარული, ლეტავი და უმეგობრო, ავადმყოფი, უმწერი, — და სწორედ ეს გიტულე ჭახნის ამ ქვეყნის მლიტერი, ჭახნის ადამიანობით, სიწრფელით, სიმტკიცით, ვეცაკეობით. მისგან მიღის ჭრეცა მიღის ცოლთან, და ამაში გიტული თავად ებნებება, უღაგებს ჩემოლად, უსურვებს ბედნიერებას... არ ვიცით, შემდეგ რას იზამს, თავს მოიკავებს თუ კვლავ გაუწვდის ცინის დახმარების ხელს. მაგრამ, ასეა თუ ისე, ჩვენ საზოგადოელ ვაგამსოვრებლად ეს პატარა ცოდვილი, მისი იდეისულოვნება; ვაგამსოვრებლად შესწინარება გიტული — ბურმისტროვა.

აი, ადემიციოს საბუჯავა (ტურის „ერთადერთო მოწმე“), მისი ცხოვრების მეტად მძიმე მომენტია: საბუჯავს, ბრწყინვალე ქარვება, გაუბედეს და უმარეს, რომ ის პეტრისმეტად გაიტაცა ადმინისტრაციულმა საქმეებმა, კრებებმა, გამოსვლებმა; და პრაქტიკული ქარვებია თითქოს უქანა ჰლანდა აღმინდა. ურჩიეს, არ ჩაატაროს დღეს მანე მოხერავია, რადან ხელი უფეე ვარა აქვს ისე ვაგარტსებელი. როგორ მოქცეს? აიღოს სასოვლო და დაამტკიცოს, რომ იგი კვლავ საბუჯავია თუ უარი თქვას? კი მაგრამ, აქ ზომ ადამიანის სიცოცხლე დღეს სასწორზე? სასწორზე დღეს თავმჯავრობა, პროფესიული სიმამუდ, ექიმის ვალი, და ვა აწველათერი ერთ წაშბი ეთლებდა ერთმანის. ესაა მეტად მძიმე ბრძოლა, და გამარჯვებულფერი მტდ ფსის იქნეს ყალბ თავმჯავრობაზე, ავტორიტეტის ხელშეუხებლობაზე იმარტვებს ექიმი და ადამიანი.

და კიდევ რომელი გმირი ვაგვიხსენიო, ვისაც ნატალია ბურმისტროვამ ხორცი შეხსნა: მანა (ლ. ტოლსტოის „ცოცხალი დღეში“), ემპოტიკური ვაგანე (მოსკოლის „ჩამარტვები ქვეში“), ელვარე, მაგრამ ეგოისტი სონდრა დინლია (დრაზურტის „ამერიკელი ტრავე-

დაა), ვერმენი (ერის „მეექვსე სართული“), ნასტია გვოზდლინა (პოგოდინის „მესამე პათეტიკური“), ვალია (არბუზოვის „გრუტსკის ისტორია“), ნორა (ინსენის „თოჯინების სახლი“), მარტა (ასონას „იქები ზღურდად კვდებიან“), სოფია კოვალევსკაია (ტურის „სიღვინო კოვალევსკაია“), დამატეღინა (ა. ტოლსტოის „ტანჯვის გზაზე“)... რომელი, რომელი ერთი ჩამოვთვლოთ, რაც აგერ, ეს ოცდასამი წელი, ნატალია ბურმისტროვას სახელთანაა დაკავშირებული. — თბილისში, გრიბოედოვის თეატრში გატარებული შემოქმედებითი ცხოვრების ორი ათეული წელი! — ამ წლების მანძილზე მან მოიპოვა დიდი სიყვარული, პოპულარობა, პატივისცემა. „სიღვინო“ მისი წარმატების უნდა ვეძიოთ იმ შინაგან დაძაბულობაში, წართობაში, იმ ესთეტიურ იდეაში, რაც მსახიობ ქალს მაყურებლამდე მიაქვს. მისი გმირები ღრმად გვაღვლებენ და გვაფიქრებენ. ნატალია ბურმისტროვამ ერთხელ აღნიშნა: ჩემი გმირების მოსარჩლე ვარო. დავის უნდა გამოვსარჩლოს ადამიანი, თუ არა მაღალს, ჰუმანურს, მაგრამ ბურმისტროვა გულსმარაფებული, იოლი გზით როდის მიუღის მაყურებელთან იგი ძიებს თავის გმირებს. მათ ხასიათში, მათ ქცევებში ღრმად დაფარულსა და ნიშანდობივს. მაშინაც კი, როდესაც ნატალია მიხვდის ასული უაჩუყოთი გმირებს ასახიერებს, — იგი არ ჩქარობს „გაშავოს“ ისინი. პირაქით, ეძიებს იმ მიზეზებს, რამაც განაპირობა მათი უაჩუყოფითობა.

უერნალიასთვის განუთვნილ წერილში, მწელია ღრმად გაანალიზო მსახიობის შემოქმედებითი ლაბორატორია, მისი სირთულე, კანონზომიერება, წინააღმდეგობანი. მაგრამ ერთი რამ აუცილებლად უნდა აღინიშნოს — ესაა თავდავიწყებული სიყვარული თეატრისადმი. და ნატალია ბურმისტროვა მლიანად ეძლევა თეატრს — სულით, გონებით, გულით: მე სცენაზე ვარ — მასთანავე ბედნიერი ვარ!

რესპუბლიკის სახალხო არტიტი, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს ორი მოწვევის დეპუტატი — ნატალია ბურმისტროვა 20 წლის წინათ მოვიდა გრიბოედოვის სახელობის თეატრში. მოვიდა თავისი შვედნიერობა, კვიანი თვალბით. და თუმცა გატყვეული გამოვლილბა ჰქონდა, მაინც ძალიან ეღიჯდა. და უცებ იგრძნო ახალი კოლევებისა და ხელმძღვანელების მეგობრული სიყვარული. პირველი სექტაკლის დამთავრებისას მას მიართვეს უვაილების პატარა თიავული ზარათით, რომელსაც რევისორი დიმიტრი ალექსიძე აწერდა ხელს: „დე, საქართველოს მიწაზე გაიფურჩქნოს თქვენი ტალანტი“. და რა სახამოვნოა, ეს კეთილი სურვილი ასე ჰუმარტივად რომ ახლა.

დონარა კანელაკი

ალსა კუქუტაია — ადამიანი, ადამიანი, ადამიანი

აკადემიკოსი საბუროვა — ერთადერთი მოწმე.

ლარისა — „უმზიფიო.“

კოვალევსკაია — „სოფია კოვალევსკაია.“

ეპონანა — „სილოინერი კალი.“

ჩვენსა გვენა აქვე

* * *

„ჭიკრფასო რედაქცია წელს, ივნისის თვეში, აპარის ასსრ ნომერისა და ცეკვის სახელმწიფო ანსამბლს იმ წელს უსრულდება. ჩვენი ქვეყანა, ჩვენი საქართველო სამართლიანად მამუბს ამ ანსამბლის შესანაშნავე მიღწევებით, მისი შემოქმედებითი კოლექტივით, ნიჭიერი სოლისტებით. მათ შორის ერთი უპირველესთაგანი ფაქმა კობახაძეა. ფაქმა, რომლის სახელი განურთვალა და დავაშორებული აქარულ „განდაგანასთან... გოხოვთ, გვიამბოთ მისი შემოქმედებითი ცხოვრების შესახებ ქართველ ქალთა ფურნალის ფურცლებიდან.“

და ამასვე გოხოვთ — მთლოცოთ ფაქმა კობახაძეს მისი საუვარელი ანსამბლის იუბილე.

მაიონაჰელთა მართი ჯგუფი“.

* * *

ცეკვა, სიმღერა, მასობრივი სანახაობა — ჩვენი ერის ისტორიის ფურცელია, სარკეა ჩვენი ცხოვრებისა, რომელშიც ასახულია ჩვენი სულიერი სამართ, ზნე-ჩვეულება და უყოფა... სრულყოფილი დაუფლება ამ ხელოვნების ნიშნავ გამარჯვებას, აღიარებას. და, რას იფიქრებდა აქარელი მუშის — მურად კობახაძის ოჯახში დაბადებული პატარა ფაქმა, რომ მალე ეს აღიარება მასთან მივიდოდა...

15 წლის იყო ფაქმა კობახაძე, როცა ბათუმის ახლადგახსნილ ქორეოგრაფიულ სასწავლებელში მიიყვანა ბიძამ — ცნობილმა მსახიობმა, საქართველოს სსრ სხალხო არტისტმა იუსუფ კობახაძემ, რომელიც იმეამად აღნიშნული სტუდიის პედაგოგი და დირექტორი იყო.

ფაქმამ გამოცდა ჩინებულად ჩააბარა და მონღომებით შეუღდა მეცადინეობას. დღესაც მღელვარებით იგონებს იგი პირველი გამარჯვებით განცდილ სიხარულს, როცა ქორეოგრაფიული სასწავლებლის სასწავლო წლის დამთავრებასთან დავაშორებულ სანაგარიშო კონცერტზე, ქართულ ეროვნულ ტანსაცმელში გამოწოხილი, გატაცებით იმზადებოდა აპარის სახელმწიფო თეატრის სცენაზე გამოსასვლელად.

ახლავარდა სოლისტის მიერ ფაქმად, ემოციურად შესრულებულა ცეკვა მაყურებელმა მხურვალე ტაშით დააჩილოდა: კოლეგები და პედაგოგები: ა. ვაკარტი, გ. ჩანტლაძე, ე. დილიძე, თვით დირექტორი ი. კობახაძე ულოცადნენ და უქებდნენ ცეკვის მომავალ ოსტატ პირველ ნაბიჯს.

ფაქმა კობახაძე, პირველი პროფესიონალი აქარელი მოცეკვავე ქალი, სცენაზე მოვიდა მაღალი ოსტატობით და იმ შეგნებით, რომ ქართული ცეკვები რთული შინაარსის ნაწარმოებია, მჭვნებარე სიმღერა საქართველოსი, მისი ხალხის ცთილშობილი სულია, რომ იგი პალსტიკურ ენაზე ნათქამი ქალაქიანია და დედაენასავით გასაგები, 1944 წელს ფაქმა კობახაძე აპარის ასსრ

სახელმწიფო ანსამბლში ჩარიცხეს მოცეკვავედ ქორეოგრაფი საქართველოს სსრ დამსახურებული არტისტი ე. ხაბაძე. იმ დროს ყველაზე ახალგაზრდა სოლისტმა, თავისი საშუაარსულბლო ოსტატობით ყოველგვარი მოლოდინს გადააჭარბა, ჩისტოვიანა, 1948 წელს აჭარის ასსრ დამსახურებული არტისტის სახელი რუბინა მიენიჭა. იმავე წელს, უფრო ადრე, ივლიანის ნობრის გაზრდაზე ლიბინგად ეროვნულ კონტრუსში გამოწვევით ქართველი მოცეკვაის — ფტემა კობალაძის პორტრეტი. ამ პერიოდისათვის ფტემას საცეკვაო რეპერტუარი საქმოდ დღე იყო: „სამაია“, „უახვეურია“, „ყუაროსიანი“, „ურაკობა“, „განდავანი“, „ოტბარიანი“, „ჩაგუნა“, „სიმღი“...

შემდგომ წლებში კიდევ უფრო გამოიდარდა ე. კობალაძის საშუაარსულბლო რეპერტუარი — არსული, ურკანარული, აჭრე-ბაქანული და უცხოური (რუმინული, ბულგარული, ესპანური, არაბული) ცეკვებით.

ფტემა კობალაძე დიადე მომთხოვია საქუთარი თავის მიზარს, სისტემატურად იმადღებეს პროფესიული ოსტატობის დონეს. მის შემოქმედებს კარგად იცნობენ როგორც ჩვენს ქვეყანაში, ისე მისი საზღვრების გარეთ. მის მიერ შესრულბულმა ცეკვებმა დიადე მოწონება დაიმსახურა მაურებულთა შორის. მოცეკვაის მაღალი საშუაარსულბლო ხელოვნება არა ერთხელ აღუნიშნავს სამქოთა ცეკვიორისა და უცხოურის პრესას.

1956 წელს, ქორეოგრაფიის დარგში მი-

ღწეული დიადე წარმატებისათვის, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზდიუმის ბრძანბულბული ფტემა კობალაძის მიენიჭა საქართველოს სსრ დამსახურებული არტისტის სახელი წინადაცხადებისათვის.

1957 წელს ფტემა კობალაძე გახდა საქართველოს ახალგაზრდობის პირველი ფესტივალისა და მოსკოვში გამართული მსოფლიო ახალგაზრდობის მეექვსე ფესტივალის დღეურეტი. დიადე წარმატება ზედა მის გამოხედბულს თბილისში, აჭარის ასსრ ლიტერატურისა და ხელოვნების დეკადაზე.

კომუნისტი ფტემა კობალაძე დირსებული საბჭოთა მოქალაქეა. მას დიადე წვლილი აქვს შეტანული საბჭოთა არმიისა და ფლოტისმადე საშუფო კულტურული მომსახურების საქმეში, ჩისტოვისე არა ერთხელ დაქაილდეს საბატო სიადელთ.

1960 წელს მას წარმატებით მოიარა არაბეთის ქვეყნებს: 1969 წელს კი ბულგარეთის დემოკრატულ რესპუბლიკაში გამართულ მეცობრულ კონცერტბზე დახსნერე საზოგადობმა მოიხიბა ქართველი მოცეკვაე ქალის სინატრფითა და ოსტატობით.

26 წელზე მეტა, რაც ფტემა კობალაძე უაწარგედ ემსახურება ქართველ ქორეოგრაფულ ხელოვნებას.

ფტემა კობალაძის ოქახი ხელოვნების ოქახი: მისი მეუღლე — რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი ვარლამ (გუჯაღია) ვახისონია აჭარის სიღერისა და ცეკვის სახელმწიფო ანსამბლის მომღერალი-სოლისტი.

ტია. შეიღბბე დედ-მამის ცკალს გაქუნენ: ქალშეიღბ — ლიანას მუსიკა ოცებებს (იგი წ. ფალიაშვილის სახელობის მუსიკალური საწავლებლის მოსწავდეა), ვახს ზადრის კი — ქორეოგრაფიული ხელოვნება.

ფტემა კობალაძე შემოქმედებით მუშაობის კარგად უთავბეს საზოგადოებრე საქმიანობას. იგი აჭარის ქალთა საოლბო საბჭოს წევრია, იყო ბაუშის შრომბელია დებუტატბის საქალბო საბჭოს სამი მოწვევის დებუტატი, საქართველოს ცხ აჭარის საოლბო კომიტბის წევრი, აჭარის სიღერისა და ცეკვის სახელმწიფო ანსამბლის პარტიული ორგანიზაციის მდებრის მოადგილე.

ფტემა კობალაძე დაქილდობბულია მეღბბის: „შრომითი წარინებისათვის“, „შრომითი მადაცობისათვის“, ღერისის საზბბლბეო მედლით, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზდიუმისა და აჭარის ასსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზდიუმის, კულტურის სამინისტროს საბატო სიადელბით.

მოქალაქბულ, მუიდე და სოთი პირბუნებას, ქართველ ქორეოგრაფულ ხელოვნების ახალგაზრდობას, პირველ მოცეკვაე აჭარულ ქალს ფტემა კობალაძის ვულბკეთ მისი შრომბორი ანსამბლის შესანიწავ ოუბლებს.

პ. ჯიჯიშვილი,
საქართველოს სსრ დამსახურებული არტისტი.

ნანა გუგუნიანი

არის ზოლმე ადამიანის ცხოვრებაში ისეთი ეპიზოდები, რომელთა დაქრეყება ძნელია და რომლებიც მზიან მოგონებად რჩებიან.

სწორედ ასეთი ეპიზოდთაგანია 1965 წლის 10 აპრილის საღამო, როცა მე და ის ერთი კუბეით მიემგზავრებოდით თბილისიდან სოხუმში. მამინ მას აბლოს არ ეცნობოდა, თუმცა მის შესახებ ბევრი რამ კარგი მშებნა და სხვადასხვა პროფესიის ადამიანებიაწავდა.

კუბეში დავიკავეთ თუ არა ადგილები, გულბლოად გავცხანით ერთმანეთს. იგი საყუთარ თავზე სიტყვაუწყნობდა. მეგობრებზე, ცნობილ ადამიანებთან შეხედრებზე ეი გატაცებით მესაუბრებოდა. ბოლის ჩემი დავინებულ ბოზვის დასაქმაციულიზღვლად თავის წარსულზეც მიამბო ოცბა რამ:

ბაიქალოვა

— ბაბუაჩემი — ტელემაქ გურილის ოქახში ზშირად იმართბოდა სჯაბასი ლიტერატურაზე, ხელოვნებაზე და საქართველოს ბელადულმართ წარსულზე. მამან თუ ვახსიარობა წიგნებისაღმი ჩემი ისოლენ დიდი სიყვარულად.

— შენე, მეტრე?
— საშუალო სკოლა ახალციხეში დავამთავრე. შემდეგ ვმუშაობდი ქუთაისის საჯარო ბიბლიოთეკაში, რომლის დირექტორი იყო უღრესად განათბულბუი ადამიანი, ძველი რევოლუციონერი, შესანიწნავი მოქალაქე კოცბა თავბერბიქ.

გავბოვდი, საცხოვრებლად თბილისში გადავედი. ომის ქარცეცხლიან წლებში დავამთავრე თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტი. 2 წელიწადი ვმუშაობდი ღუმეოის რაიონში, შემდეგ კვლავ თბილისის დავებრედი. მუშაობდა დღემდე საქართველოს რადიოკომიტეტი ლიტერატურულ-დრამატულ ვადცეცბათა რედატორად. ვასყალიდი ქართველ ენასა და ლიტერატურას თბილისის ჩრინებუს ვაითა სკოლაში. მეორე ათეული წელია ვმუშაობდა ეცხოვრობ სოხუმში.

ეს არის ლილა დადიანის მოყულ ბოთე-

რავია. აუხაზებთში იგი 14 წელი სახელმწიფო გამომცემლის რედატორად მუშაობდა. ამჟამად ეი კობო „კომუნისტური შრომის“ რედატორის მოადგილეა, თარგმნის რუს კლასიკოსთა და თანამედრეფე მწერალთა ნაწარმოებებს (ლერმონტოვი, მუშკეტი, გოკი, პუსტუვსკი და სხვ.); წერს მოთბორბებსა და მინიატურებს.

ლილა დადიანი დირსებული მოქალაქეა, მრავალბორი ინტრეტებოდა და მისწარფებებით სავსე. მის მიზიღველ ცხოვრებას კიდევ უფრო სააფრის ზდის მისი შვილი, ესტრადის ობუტბორული მისობითა და ქორბაქაქ.

თავის საშუაო მეილასთან მქდომი მედამ თავდებარო, ლილა ყოველთვის საქმით არის დავებბული: ან გავბოს მასალებს კითხვობებს და ასწრობებს, ან ახალ უფრნალ-გავბებებს და წიგნებს კითხვობს, რამწედ ახაბუბდა ატტორის ემგაგრე იგი შეგობრული ჩრევა-დარეგბეთ!

ამ ბატრეა წერილის დეწირეც მაღლი კულტურით, ქალბერი ცემამოსილბობით, სულოერი სილამბობთა და კეთილშობილბობით ოლსავსე მისმა ადამიანობამ მოამბგინა.

თეიმე სახარბაძე-ჯგაბაძე

ქვეყნის ქალის კაპაძე

მოთხრობა

„ბერეკიცი ვარ, ნუ მომკლავ...“
წამოიწყებდა გურამი, როცა ღვინო მოე-
რთოდა და მეგობრებს ახალბუბა: დალით,
დალით შამჩემის საღმრთაძელო, კოლმე-
ურენ ბერეკიციკაო.

დღით ადრე დაობლებული გურამი მამამ
გაბარა.
— არა, არა, ჩემს გურამს დედინაცავლს
ვერ ვანდობ — იბახოდა იგი მამასთან უო-
ველ გამორჩენაზე.

ყვიანავებულ მოხვედინა, წითელბატო-
ნებსაც უღლინა: ბატონებო, ბატონებოო.
იანანას ხომ მუდამ უმღეროდა, წვილიო,
წვილიო ზნით, გურამს დედა ვეგონოო.

სკოლა დამთავრებინა, უმაღლესშიც გა-
ამგზავრა, უხიდა ღვინო თუ მკაჭარი, ხაჭა-
პურები და მტკრავდა მოხარებული დედლე-
ბი, ხილი და ხორავაო.

გურამმაც გაუმართლა სწავლაშიც და სამ-
სახურშიც. დავაქაცადა, დაწინაურდა... მამა
ვევარ აეთხოვებო:

მოგხუციდი, მოხლებში წყალი ჩამიდა,
თვალსაც დამაქლო, — სწერდა შვილს.

ვერს გურამი აეთხოვდა თავი, ვერ იქნა
და ვერ გაართვა საკმეებს მამა, უფრო კი
გაუგზავნა რამდენიმეჯერ, მაგრამ მამამ უსა-
ველდრა: ფული რაა, შენი ნახვა მენატრე-
ბაო.

სანახავად კი ვერ იცლიდა გურამი, საბა-
გიტროდ მის საღმრთაძელოს კოლეჯის
სევად და სხვებსაც ასმედა. მღეროდა —
„ბერეკიცი ვარ, ნუ მომკლავო“, და სხვებ-
საც აძლერებდა.

წინ მიიღოდა გურამის საკმეები, წინაურ-
დებოდა, სისფერი „კოლაკა“ შეიძინა. აი,
სწორედ მაშინ გადაწყვიტა მამამ ეწვევი,
სოფელში თავს მოეწონებო, მაგრამ სიყვარ-
ლით გადაუდგა წინ ამ მოლოდინებს.

გურამს შეუყვარდა ცა უფრო მაღალი ერ-
ვნება, ვარსკვლავები უფრო ნახად მოეძო-
ლიძე.

— ჩემო, ჩემო, — ჩასჩურჩულებდა ნუ-

რისთვლებს და მოაწმინდისკენ მიაკრ-
ლებდა. სიყვარულს კრჩოლი მოჰყვა. ისეც
შეისცა გურამის მამის საღმრთაძელო, ისეც
იმღერეს:

— ბერეკიცი ვარ, ნუ მომკლავ...

კოლის შერთვას კოლის ფეხშიშობა
მოჰყვა.

— თუ ვეი შეგვიძინა, გულო, მაშინვე
სახელი დავარქვავი — ფარნა, — უფხრა თავ-
ის მეუღლეს გურამმა.

— რა თქმა უნდა, — დაეთანხმა გულო,
თან დასძინა: — ხომ კარგი სახლ-კარი აქვს
მამაშენს, პატარა ფარნა რომ ჩაიყვანათ
სოფელშიო.

ამის თქმა და ფოსტალიონის მისვლა ერ-
თი იყო.

— ფული მიიღეთ, ფული — ახარა კოლ-
ქმარს.

— რა ბერეკიცი საიდან? — ვითოცა გულომ.

— ფარნაზე სიშვილისგან — ამოკითხა
ფოსტალიონმა.

— უი, მამაშენს, ალბათ, სახლი გაუყვიდა,
ვევარ წაიყვიანთ პატარა ფარნას, — შეიტკე-
და გულომ.

ფოსტალიონმა ფული მაგიაზე დაიღო,
გურამს ხელი მოაწერინა და გავიდა.

— ხელვაშლილია, ამბობდი, ალბათ, რაც
კი გაანხდა, გაფლანგა, ახლა სახლი გავეცი-
ვიდა! — გაანხლდა გულო, მაგრამ ფულის
ბლანზე მინაწერი რომ წაიკითხა, სახე ვა-
ტბრწერინდა.

— რაც სიკოტლემში მიმოწინა, შენთვის
დამხოვავს, შეილო, მოახმალი შენს ახლ
ოქასს! — ეცნობა იქ.

გულომ ხელები გაშალა, ცქციოც წრე შე-
მოიარა.

— რა ვციდითო, გურამ, ჰა?! —
მაგრამ გურამი პასუხს არ სცემდა, იგი
მწარე ფიტვებს მისცემოდა, იქნებ, ნანა ჩა-
ენწიდა, ბალონას რომ მამა დაძლიებინდა
წვილიო, წვილიო ზნით, გურამს დედა ვეგო-
ნოო!

ქვეყნის ქალის კაპაძე

ქართველი ხალხის ძნელდობლის პერი-
ოდში, XVIII საუკუნეში, „ფეოდალიზმის
ყველაზე დაბალ და ბარბაროსულ საფე-
ურზე“ მყოფმა თურქეთმა მოსტავა სა-
ქართველოს მისი გერეგორიის შესახებ,
საქართველოს სამხრეთ დასავლეთი მხრე-
ლი, და მათ შორის — აჭარა.

თურქეთი ინტენსიურად შეუდგა საქარ-
თველოს დაპყრობის ნაწილის გათრე-
ქებას და მოსახლეობას მიწის საკუთრე-
ბის უფლებაზე მხოლოდ რეალის შედეგის
— ისლამის მიღების შემდეგ აძლევდა. ეს
იყო გათურქების პირველი საშუალება,
სამცხე-საათაბაგოსი და აჭარაში ქართვე-
ლი ფეოდალები მიწის შესაკუთრებისათ-
ვის იღებდნენ ისლამს, მაგრამ გლეხკაცო-
ბა მტკიცად იცავდა სარწმუნოებას. სარ-
სელები აღმოსავლეთ საქართველოში და
თურქები დასავლეთ საქართველოში ის-
ლამის სახელით ანაღმრთებდნენ ისტორი-
ულ ძეგლებს, ქართველი გლეხები მონებდა
ყიდვდნენ, ქართველი ქალებით პარამზა-

ჩემი

„მოკაპაძეო!“

სამი წლის ზახა ძლიერ მძიმე ავადმყო-
ვი იყო. ორი კვირის განმავლობაში სამი
ოპერაცია დასრულდა. იყო დღისი რთუ-
საც ყველაზე თავისუფლებულმა ოპე-
რაციებმაც კი, მათ შორის მეც, ხელი ჩა-
ვიყენიო... ზოგჯერ მდგომარეობა ცოცხა
გამოკვიდებოდა, მერე კვლავ უარბედიო-
და. ერთხანს წარმადობის ბავშვის
მდგომარეობის სიმძიმეზე, შესაძლოა, ეს
კვირები მოვცემს: ორი თვის განმავლობა-
ში მას რვა ლიტრზე მეტი სისხლი გა-
დაეხსა. სამოცი ლიტრი — სხვა სისხლე-
ბი, თვითონ კი ათი კილოს იწონიდა.

— ძალზე ცოცხა იყო ზახას სიცხეების მარ-
ჩავი, მაგრამ მათ შორის იყო სიტყვა
„მომწერე!“ ამ სიტყვას იგი დაზარ-
დული, გრძელად წარმოითქვამდა, თანაც
ზოგ ბგერას გვიკვიდა:

— მო-მო!

მხოლოდ სამდღიანი პერსონალს მიმარ-
თავდა ასე, ისიც მხოლოდ მაშინ, თუ ცოც-
ხა უკეთ იყო. მაგრამ როდესაც ძალიან
უკუბრდა, იგი მარწმუნოებით მოჰმარდა ხელს
ქეჩობს ამ მოწყალების დიდ ხელს და ძნე-
ლი იყო მისი პატარა, მტრითი თითების
მოშორება: „არ წახვიდე, მოშველიო!“ —

ნებს იმშვენებდნენ. თურქეთი აჭარის მოსახლეობას ერთგულად გადასცემდა უნაფიქროდ. აჭარული ხალხი მრავალჯერ აღმდგარა დამპყრობთა წინაშე, თავისუფლებას და დამოუკიდებლობის მოსაპოვებლად.

1877-1878 წლების რუსეთ-თურქეთის ომის დროს აჭარელები თავიდანშორებით იბრძოდნენ თურქების წინააღმდეგ.

1878 წელს ბერლინის ხელშეკრულებით აჭარა რუსეთს დარჩა. რუსეთს დაბნერილი აჭარამ და საშველ-საათაბაგოთ მყავთბოძან თავი დასხმეს. საუკუნეზე მეტი ხნის განმავლობაში თურქეთის მიერ მიტაცებული გვირგორის ქვედა საქართველოსთან შემოერთების დიდი სიპარული შეხვედა მთელი ქართველი ხალხი.

1918 წელს თურქეთმა ისევ დაიპყრო აჭარა, მაგრამ მცირე ხნით. 1918 წელს შემოედგომანზე, გერმანიის დამარცხების შემდეგ, თურქებისა და გერმანიელების ნაცვლად აჭარას ინგლისელი ინტერვენტები დაეპატრონენ, თიერგარდაიდლები ბათუმიდან უტყვეფდნენ რუსეთს.

წითელი არმია ბათუმში 1921 წლის 18 მარტს შევიდა. აჭარას თავისუფლება მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლებამ მოუტანა. მაგრამ ძველი ადამი კიდევ დიდხანს ბოგინობდა აჭარაში. თურქეთის ბატონობის ხანაში საზოგადოებას მოწყვეტილი, დამონებული აჭარელი ქალი, ქარსისა და ოჯახის ყურმჭობრილი მონა, დიდხანს ვერ ბედავდა ჩადრის ანდას და საზოგადოებაში გამოჩენას.

ძნელია რელიგიით განტყვევებული წეს-ჩვეულების ხელაღებით უარყოფა. ის ვერც დადგინებლობითა და ბრძანებით აიკრძალბა. თიგონი ხალხმა უნდა შეიღწის ამ ჩვეულების მანერბაში.

1929 წლის თებერვალში ბათუმში მოეწყო სრულიად საქართველოს მამამიანი ქალთა I ყრილობა. ყრილობის უმრავლესი აჭარელი ქალი ესწრებოდა. სტრლობაზე დიდივე მხარაძემ ადრინა საბჭოთა ხელ-

ისუფლებების მეშვეობით ქალთა ცხოვრებაში მომხდარი დიდი გარდაცვლა. მან დაახასიათა თანამედროვეობისადების მიუღებელი მანვე ადამ-წესები და მოყოფდა მამამიანი ქალებს ახალი სოციალისტური ქვეყნის მშენებლობის ადრინაში აქტიური ჩაბმისაკენ.

ამ ყრილობის ერთ-ერთი დედეგადი, მისმა და სიგობლის მოტრფელად შევიდ დედეგადი ორ აჭარულ ქალთან ერთად ავიდა სცენაზე. მონიხდა ჩადრი და საძვეწოდ დედეგადი გათილა. შემდეგ შეიღწი და მისმა ამბანაგებმა გათილესა და გადაცემულად აღმოებულად ჩადრი, მომტრფოდა დაჩაბოდა, გაშის მისა ზეცას წყვეტოდა.

შევიდ დედეგადი ერთ-ერთი პირველი აჭარელი ქალთა, რომელმაც წინ აღუდგა აწრელების და საქართველოს მოქმადე ცცხლში დაწეროდა ისლამის მიმდებრება.

საბჭოთა ხელისუფლებამ აჭარულ ქალს შეუქმნა შრომისა და ცხოვრების შესანიშნავი პირობები. უფლებდაყრილი, დაბეჩაჩვეულები აჭარელი ქალი ახალი, ყველაზე მოწინავე საზოგადოების თვალსაჩინო წევრი და 75 წლამდე პრიორესული ქვეყნის აქტიური მშენებელი გახდა. შევიდ დედეგადი სხვა აჭარული ქალებთან ერთად, ითიათივე ჩაბდა საკოლმურერი შრომაში და მალე მთლილი მებაბრეშეზე გახდა. 34 წლის განმავლობაში "შევიდ დედეგადი" შემოქმედის რეგულს უცვლელი ხეობდავინელა. მის რეგულში 19-20 მებაბრეშეზე, ყოველწლიურად შევიდ პარტის უნე მოსავალს იღებს. მან სანაძებო მებაბრეშეში სახელი დაიხსნაურა. 1939 წელს შევიდ საკავშირო სასოფლო-სამეურნეო ზემოვნის მონაწილე იყო.

თიადებებელი შრომით წ. დუმბამემ სტახანოვილის საბაგო წოხდად მოიპოვა. შევიდ ადრე დაქვრდავ, მაგრამ მის შევილებს უმომბა არ უტრბინიათ. მის ჩოკი და ორი ქალი აღზარდა. უფროსი ვაჟი ზედავიათა, უფროსმა — ლენინგრაღში დაამთავრა უმაღლესი სასწავლებელი და საღისესტავიო თიხაზე მუშაობს.

შევიდ ახლა 75 წლისაა. დორსული ქართველი ქალი თივის თივანდასავალს ლეცენდაქალი უბიბის შილომულებს.

მხ. სტახანოვი, პრიორესო, 3. აბაშხამი, პრიორესო.

კაცია კაცინა

თხოვლობდნენ ეს თითები. ამ დროს იგი არაფერს ამბობდა, თვალბერი შეკვეთილად უქმს, თითისი ვივრდებოდა — არ მათკონო.

მაგრამ, როგორც კი ონდა მოიკვებოდა, კვლავ გაისმოდა დატინებული, წრობინა "მო-მო-დი!", თანაბარი უშუალებებით, სანამ შეუდრებობის დამრღვევი არ გავცვლებოდა...

ზაზამ კიდევ ერთი სიგვავ იტყვდა და ხმარობდა მაშინ, როცაღაც ძლიერ აღკვდნენ.

— თუ მისი "მტერი" მამაკაცი იყო, გაკვირდა: — მო-მო-დი, ბანდიკო!..

და ბოლოს, დღავა მშვენიერი დეე, როცაღაც საუბრება მოხვდა მე თითონ შეიქვდა ზაზამთივს:

— მომზოდნი, ზაზა, თიადენ მომწოდნი, დამეარე! შენი ეფილ აბარ იყოს აღ! მადლობა ძვირფასი, რომ ცოცხალი ხარ!

გაგლის კიდე

კარის ქვედა ნაწილზე დაეკაუნეს. ეს ნიშნავს, რომ კართან ბავშვი დგას.

— მორბანდათ!

კაცუნი განვიგორდა: წყნარი, მაგრამ დატინებული, მიმბიობი.

— ადვილი, კარი გახალს. ოთხიოდე წლის გოგონა შემიგოდა, ორი უზარმაზარი კაპონის ბავშვით დაშვემებულთ. ვარდისფერ პიჟამაში გამოწყობილი, ეს ჩვილი ავადმყოფი, საკმაოდ რთული ოპერაცია მოეღს. მაცვალა ჰქვიდა, მაცვალეთი შევი თვალბი აქვს და, ალბათ, იმიტომ.

— გამარჯობათ!
— გაგიმარჯობათ! დაბრბანდი, მაცვალა!

— საკმი მიეწვიე.
— დაფად, მიმბიობდა. რაღაც უნდა, მაგრამ დაწყება უჭირს.

— რაზე გარეულებართ, ქალბატონო მაცვალა?

— ღრბად ჩაისთვტა და ერთბაშად მოხვარდა:

— ბატონო პრიორესორო! დედა მოვოდა და ვაყიფობლების გამკე — გავიფო დაასახელა — ნიხას არ აძლებს შემოვიდეს. უბრბანეთ — გამოეშვან!

ქალბერი გრბი მხივინარებს, საკვამყოფოში კარბინია დაწესებული, მხსავებლებს არ უშვებია. ყველას შეიძლება უა-

რი უთხრა, მაგრამ როგორ ვაწყენინო ამ თითისტოვს, რომელსაც ისეთი ღირსებით უჭირავს დათი, რომ არც თუ იგი მტობრულად მტყურობდი სანელმწიფოს დობლმანეს განაყოფინებს.

ყურბილი ავიღე, კარისკენ დაუწოკე. მაცვალს ეწრინვა — სასვები ქმაცვილითა.

— კიდევ ხომ არაფერი გინდა, მაცვალა? — არა, არაფერი, დიდი მადლობა! — და წამოვალა დააპირა.

— მოკლადი მითობი!

— შეიძლება — ნიხა დამრთო და მაშინვე პირისკაენ წაილო მოზრდებუნაძები.

კარებამდე მივაივლო.

— თუ კიდევ რაიმე გაცწყენინონ, პირდაპირ ეთქვამე მოდი, კარებ!

თიადელი გრბაკურად აუციმიგდა და მაშინვე აწრბიობთ! დამიყვირ ლბაკარე.

— დაბარბა!

მოკლადიანი გკბილი გუწეებით მხარვა მაცვალს და ყველაზე დიდი ჯილდო მიბობა:

— შენ კარგი ბი ხარ!

ტრუმენ კეპოტი (დაიბადა 1924 წელს) თანამედროვე ამერიკული პროგრესული ლიტერატურის თვალსაჩინო წარმომადგენელია. მისი პირველი ნაწარმოები 1948 წელს გამოვიდა. მას მოჰყვა მოხრობების ჩამდენიმე კრებული. მწერლის მოთხრობები მრავალ ენაზეა თარგმნილი.

ბარუნა კაპოტი

უკოთი მე პაიოსხეთ...

ამოსვალა ლაუსუკაჟი

მისწავლეთა მხატვრული თვითმოქმენი კლდეშეხების რესპოდირი დათვლიერებაზე საერთო ყურადღება მიიქცია თელავის რაიონის სოფელ კურდღლდარის ამაწულო სკოლის მოსწავლემ, მხატვრული კითხვის წირის წევრმა მერი მამუკელაშვილმა. ყურებმ მას იტრის მედილი მიაკუთინა. ეს იყო 1967 წელს. მერი მამინ მე-6 კლასში სწავლობდა. მას შემდეგ ითხი წელი გავიდა. ისევ დაიწყო მისწავლა თვითშემოქმეთა ციბი-ცხელუნა — მე-7 რესპოდირი ოლიმპიადისათვის მზადება. უკვე შეცხირვალსი მერი მამუკელაშვილი ახალი პროგრამით წარსდგა ფართო აუდიტორიის წინაშე — გიორგი ლეონიძის „ნუ გათიწოდებ“ წაკითხვა და... ისევ პირველი ხარისხის ვიჯილი, იტრის მედილი წაიღო მშობლიურ სკოლაში. დაფასდა ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლის, მხატვრული წირის ხელმძღვანელის გიორგი ფთოდღაშვილის ამაგი. მისმა აღზრდელმა ორჯერ გამოაზრუნინა მშობლიური სკოლა.

აფერად სხვა სისარწმუნო მიცხაბა თვისი საქმის ენთუზიასტ მასწავლებელს — ეერცლისა და ბრინჯაოს მედილები მისმა აღზრდელმა მერი მამუკელაშვილის დამ — ლელამ და თინა გუნიშვილმა და-ისაკუთრეს.

დალდავი შრომა, გემოვნებით შერჩეული საკითხები მასალა, ბავშვების დაუმრეტელი ენერჯია და სურვილი — აი, რამ განაპირობა წარმატება.

წელს მერი მამუკელაშვილმა საშუალო სკოლა დაამთავრა და უნდა, საყვარელი მასწავლებლის კვალს გაჰყვას, იბოლოს სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფოლოლოგიური ფაკულტეტი დაამთავროს და მიმავლა თბილისს ისევ მამუკეაგონის ქართული ლიტერატურისა და სიგყვის ხანლი, როგორც მას უნებავს.

ვიცი, რასაც ამბობენ ჩემზე, შეგიძლიათ ამ მე მომხმსროთ, ან იმაო — ეს თქვენი ნებაა; მეც რამდენი რამე შემიძლია ვიქცა იუნისსა და ოლივია-ენზე, მაგრამ, ვისაც მახელი თვლი აქვს, თვითონვე დინახავს, ჩენს შორის რომელია უფრო ჰევიანი. მე მხოლოდ ის მინდა, რომ შეეერთებოდნენ შტატების მოქალაქეებმა ფაქტები იცოდნენ. მობრია და გათავდა!

ფაქტები კი ასეთია: კვირას, ამა წლის 12 აგვისტოს, იუნისმა მოველა მიმინდომა ხმლით, რომელიც მამამისს სამოქალაქო ომიდან ჩამოჰყვა, ოლივია-ენმა კი ჩემს დეენაში, რაც წინ ამავედა, ყველაფერი აუწა ღორის დასვალევი უშველებლი დანით. ეს კიდევ რამ! ისეთი ამბები დააწიეს!

ექვსი თვის წინათ დაიწყო აველაფერი, როცა მარჯე შევირთე ცოლად, და ჩენს სი-ცოცხლები პირველად მამინ შევეცი. მიბილში დავტორწინდით; ოთხი დღის ნაწილი ჩემს ვიუავით, თექვსმეტი წლისანი. მარჯე ჩემს ბიძაშვილთან, ჯორჯასთან ჩამოვიდა ტუმბოდა. ახლა, როცა ბებერი ფიტის დრო მაქვს, გავირეკებასა ვარ, რამ შემაყვარა: არც სახე უვარავ, არც ტრია და ტენი ხომ ერთი ნაწიელი არ გააჩნია.

ეს კია, რომ ქერა თმა აქვს, არ იღებავს. იენზე, ამბობდაც შემოვირავ! ერთი სიტყვა, სამი თვის შემდეგ ადეა მარჯე და და-ორსულდა. ესეც ჩემი მეორე უშველებლი. მერჯე ორიალი მორთო — შინ მინდა დელდასთანო, ოლიონ დედა კი არა ჰყავს, ეს ორი დედა ჰყავს — იუნისა და ოლივია-ენი. ღმერთითი სამსახური ჰქონდა — თვითმომსახურების მაღალაში ვმუშაობდი სწორად, გამაზებენისა თვით და აქ გადმოვსცადი — ევიბრის-მომლი — ერთი უხადრეკი სორია მარავაგაბე.

გაღმოდებით თუ არა ფეხი მატარებლი-დან საბარჯე საწყობთან, ხეხედა — წვიმის, კოტისპირულად თვით, თქვენი გვირიათ, დავ-ხედა ვინეზე? ორმოცდაერთი ცენტრი კი მი-

ვახარე დებეშეში! პოდა, მე და ჩემმა ფეხ-მძიმე ცოლმა ამ თქვეში შევიდი მილი ფეხით გავირთე. იცოცხლე, მარჯის მამინ დღე დაადგა — მე ზურგი მტკიოდა და მარჯე ვერა ვიხილ. პირველად რომ დავინახე მავათი სახლი, უნდა გამოტყედ, ძალიან მომეწონა. დიდი სახლია, ყვითელი. წინა მხარის ნაწილი სვეტები აქვს. ებოს ვარშემო თეთრი და წითელი იპონურები ხეები ვაგმე-ჩრებებოთ.

იუნისმა და ოლივია-ენმა დავინახეს რომ მივდილით და პოლში გველოდნენ. ნეტად დავგახვამო! სიცილით მოკვებობში იუნის ერთი უშველებელი, მსუქანი დღებებია, იმხელა საჯილი აქვს, ალბათ, ერთ ცენტრის იუნისი. ავდარია თუ დარე, ერთი ძველ-სველი ღამის ჰერანავ აცვია და ისე დავიგებებს სახლში. თვითონ კიბონის ექანის, მაგრამ რის კიბონი, გაზინთული ღვანელის ღამის ჰერანავია. თან თვითუნსა დე-პავს და ნაიალდედად დამოაფურთხებს ბოლემ — ეთომო რაო და ლედი ვარო, სულ იმაზე ლექაქებს. მვენიერე ვაჩალოლა მივიღეო — მე მზეთაქვს გულზე, მაგრამ მე რაში მუნაღვლდა, განა ვერა ვხედავ, ერთი კომიქსებს დამარკული კოთხლობს კითხია, ფულს სურ სწრაფად ანგაჩირობს, ნამ. დელიდა ვამიგტრონია მისი ადგილი — კო-ლეშხიის შტატში — აი, სადც ფულს ბეჭ-დავენ. თვითონაც ბებერი ფული აქვს, თმ-კია რომ ჰკითხო, არა მაქვსო. მე ხომ ვიცი, რომ აქვს — ეთხებულ შემზოვევით წვაყუ-ლი გვერის ეკრანდაზე, ყვეალის ქითან-ში ჰქონდა დამალული.

ერთი ცენტრი არ ამილია, თუმცა თვითონ კი ამბობს, ერთი ასელოტრანია აქვანია — უსინდელი რტუსი მაგრამ აქუერე-ბისათვის მისი სიტყვა ენონია იმკობს, რომ ედმონტს-მაგისი ერთი სიტყვია არ მოი-პენებდა, მაგისი ფული კი აქმობს. იუნისმა დროი თქვენს, ჩალიტ კარკარანს (თითხ-მოდოლო მარე, უსინდელი ეკრანია, 1895 წლიდან ლეგინად ჩაიწერეს) წამკეთა და

მხატვარი: კარსონაგო

გამაუბრებელი, აქაურები სათითაოდ დიფიკულტად სახარებზე — მართალს ამბობს.

ოლივიანი ხომ ისევე უფრო ურჯიანი, ღმერთმანი ოლინდ, ისე არ გიშლის ბარ-ღვწას, — ცოტა აკლია. მართალი თუ გინდა, სადმე სხვენში უნდა ჰყავდეთ დაწვედელი. გამხმარი, ყვირიანი, წვერულავაში შემოსილი, ჩაცმულება სადმე და მთელ დღე კოხებსა თვის უშველებელ დანთი; ან არა და რაღაც სისაძაგეს სხადის, აი მისის ჰარი სტელერ სმითს რომ გავუყვით, ისეთს. მაშინ დღეფიცი, არავის ვეტყვი-მეთო, მაგრამ ახლა, რაც ამ ცოცხა-ნებმა სასიყვედილოდ გამოიბრეტს, ჩანდაბას ფიცი!

მისის ჰარი სტელერ სმითი იუნისის იაღონი იყო; ეს სახელი ერთი პენსიკალიტაქლის ბათონი შეაქვდა, რომელიც მიწარე წამლებსა ხარშვს — იუნისიც სკამს ხოლმე ნეკრესის ქაჩების წამას. ერთხელ, სასტუმრო ოთახიდან საწინელი ფხავა-ფხუვა მომხმსა, შევედი და რას ვხედავ — ოლივიანი ლია ფანჯარასთან დგას და მისის ჰარი სტელერ სმითის ცოცხით უქუქვს, ცდილობს ოთახიდან გავაღოს, ვალისი კარი კი ლიაა. შემოსევითი რომ არ შევსულავით ოთახში, ვერასოდეს ვერ გამოიჭრებით. რომ დამინახა, შეეშინდა, იუნისთან არ დაბაბულდის, და აველაფერი მიამბო — როგორ შეიძლება ღვთის ქმნილება ჩაკეტილი გუავდეს, თანეა მისის ჰარი სტელერ სმითის ვალბას ვერ ვიტარი. თითქმის შემეცინა კიდევ; თანეა ორი დოღარი მარტე, არ რომ მეც მიუახმარე და იუნისისაფვის არ გამოეჩინა-ხუი. ფულს, რასაკვირველია არ გადგარბო-მევი, რომ არ მეფიქრა ამით სინდისის

ქენენს ათმობრებს-მეთოქი.

როგორც კი ეფხი შემოვფიცი ამ სახლში,

იუნისის პირველი სიტყვები იყო:

— ეს არის! ამისთვის ვაფარებ შინიდან, მარჯე!

— რას ამბობ, დეიდა იუნის, კალმით დახატულია — შეესიტვება მარჯი.

იუნისმა ამხედ-დამხედ:

— უთხარი, შეტრიალდეს.

მე შეტრიალიდი და იუნისმა თქვა:

— ნამდვილად ნავგის ყუთიდან ამოვითრევიკი ის დაგვალული! ისევე თუ კაცია!

ჩემს სიცოცხელში ასე არავის გაუფიქრებია. დაბალი კი ვარ, მაგრამ ხომ ვაფიქრებდი!

— სწორედაც რომ ნამდვილი კაცია — უთხარა მარჯმა.

მაშინ ოლივიანი-ენმა, რომელიც იქვე იდგა და ისე დაელო ჰპირი, ბუზები თავისუფლად შეფიქრებდებოდნენ და გამოფიქრებდებოდნენ, თქვა:

— გაიფიქრე, რა ვითბრეს? ეს რა კაცია? მართლა, კარგად კი მოვიფიქრე — იგლის აქ ეს დაგვეალდი და დავეწყუცეს მტყიცეებას, კაცო ვარო! მაშობობი სტესისა მანიც იყოს! მარჯა უთხარა:

— თქვე, შგონი, დაავიწყდათ, დეიდა ოლივიანი-ენ, რომ ჭები ქმარია, ჩემი მომავალი შეიღოს მამა.

იუნისმა საზოზრად გაიციან — მარტო იმან იცის ასეთი სიცილი.

— კეთილი. ისდა დამრჩენია ვითბრა, შენს იდელოც რომ ვიყო, ამითი არ ვიტრიაბებდი.

რა კარგად მივაფიქრე, არა! თანაც იმის შემდეგ, რაც მე გადასარევი სამუშაო მივატოვე!

მაგრამ ეს ყველაფერი წვეთია ზღვაში, იმასთან შედარებით, რაც საღამოს მოხდა. რაცა ბლუბელმა ნაეახშემეს ჰუმბრული აალავა, მარჯმა რაც შეიძლება ტბილიად ჰქითხა იუნის: არ შეიძლება თქვენი მანქანა გვათხოვთო, ფენის-სიტოში წავიდოდიო, ქონის ენახავდიო.

— ხომ არ გავიციდი! — ისეთი ზმით შეუძახა იუნისმა, გვერვნებოდა, თავისი კომონის გახდა სოხობდა. |

— ხომ არ გავიციდი! — გამოიჭრა ოლივიანი-ენმა.

— უკვე ექვსი საათია, — თქვა იუნისმა. — და შენ თუ გგონია, რომ მე ჩემს ახალ-ახალ, 1934 წელში გამოშვებულ „შეგრო-ლეს“ ამ დაგვალულ ვანდომ, თუნდაც საპირფარეოშიმდე, — ნამდვილად დავეტებულ-ხარ.

ამ სიტყვების გაგონებაზე, მარჯმა, რალა თქმა უნდა, ტრიტილი მოიბოთ.

— შენ ნუ შეწყუხები, გენაკველა. იყო დრო, „კადილაკებსაც“ დაეპრობებდი. — ვუთხარი მე.

— მმ, მმ, — ჩაიჭიჭილა იუნისმა.

— დიახ, — ეთქვი მე.

იმა! ჩვენი მომავალი ბავშვი — ჟორჯი — რომ არა, დიდი ხანია მოვეუსმინდი აქედან. მე ის მინდა ეთქვა, რომ პირველი დღიდან მოყოლებული, ხუთი წამი არ დაფიქრებულავი მარტო მარჯისთან; ან ერთი დღიდა, ან მეორე ყუფელთის კულში სცედა; გასულ კვირას, როცა მარჯი ოთახში ჩაიკეტა და მეც ვერასდროს მიპოვეს, კინაღამ სისტილი აუ-პირთხი თავში; მართალი ვითბრათ, მე წასულს ვიყავი შინიდან — ზანგებს ვუყურებდი, როგორ კრავდნენ ბამბას ნაკრავლებს, მაგრამ შერე ვიბრებ ისე მეტროსა თავი იუნისთან, თითქმის მე და მარჯი რაღაცს ეფიქრებოდათ ოთახში. ამის შემდეგ ბლუბელსაც დაგავლე, ეფავლთავლა ჩვენითვის.

იუნისი დღიდან საღამომდე ჩამოიჩინებდა, სამუშაო იზიწებო.

— რატომ არ მიღის ეს დავგავლე ბანძერი და სამუშაოს არ ვებებს? — ამბობს იუნისი. აღბათ, თქვენ უკვე შენიშნეთ, რომ ყველაფერი მესამე პირში უნდააარეკება, თუმცა შეწყუხები ხედავ და მისი უღლებელი უღუსობის მეტი, ოთხში სხვა არავინ არის ხოლმე. — მაგას რომ მაშავიკისა ცეხის რამე, შეეცდებოდა ამ ფაგონასათვის გამხმარი პერის ქერქის საყიდლო ფული მაინც ეშვებინა. ეს ვამბობთი კი მე მტაცებს ლუქ-მას პირად.

მე შგონი, ისიც უნდა ვითბრა, რომ ზოჯე სპი თვე და ცნობილ დღეა, რაც ზოჯე-ლოდ ცოვი ბატატებითა და სიმინდის ფაფის ნაფხუვებითი ვიკვებები. ემითიანაც კი ვიყავი ორჯე — ა. ნ. კარტერთან, მაგრამ ჭყრ და-ნამდვილებითი არ იცის, შვირის სურავანიდი თუ არა.

როცა სუფრიდან ავღვქით, იუნისი ფანჯარასთან მიგრატუნდა და ჰალარს გუავდებოდა.

— ჩიტებმა უკვე დაბოძდეს, ჩვენც დაბოძდით. შენ შგონი ოთახი გავეს, მარჯი, ამ ჩინელმეს ეს საწოლი უქანა ვერანაზუ დაუდგი.

მთელი ერთი წუთი გავიდა, მანამ ჩაგბედი, რა თქვა.

— გავბედე და გაითხოვე, — ვეუბნები, — რატომ არ ვინდობ, რომ ჩემს კინონურ კოლონიან ერთად დავიძინო?

შომგარდნენ ორივენი და ყვირილი დამიწყეს. მარჯის მამონე ისტერია დაემართა.

— გეყოფათ! გეყოფათ! გეტყვით მოთენია აღარ შემძლია, წადი, გენაცუალე, წადი, დაიხინე, სადაც გეუბნებიან. ხვალ ვნახოთ...

ღმერთმანი, ამ გოგოს ერთი ნამცეკვა მკუა მაინც შერჩენია.

— ჩემო საწყალო გოგონა, — ოლიგია-ენმა წელზე ხელი შემოხეია მარჯის თან მიათრევს და თან ეუბნება, — საწყალო გოგო, ასეთი ნორჩი, ასეთი უმცნო. წაშობდი, გენაცუალე, ოლიგია-ენის შვერლზე მოიხიდე გულ!

მაისი, იენისი და თითქმის მთელი ავკის-

ტოე სისხისავან ვიხრუტევილი უფან ვერანაბზე — გაღახურული კი არ იყო. მარჯი ერთხელაც არ გამომესარლა აღზამის ეს ნაწილი ჭაობიანია და ისეთი კოლონით არის საესე, კამეჩის შუქმაც არ გაუქირდებათ. ბეგრია აგრეთვე შხამიანი მფრინავი ხოტოები და უშველებელი ვირთაგები, რომლებსაც შეუძლიათ ურემი გაათირონ ტიპეტეტრედ.

ჩვენს მომავალ ვაქს ყოფ ვარ სილვეტრო უნდა დავარქვათ, ასე ვადავწყვიტეთ. მაგარია, არა? მაგარა ახლა, რაცა ყველაღერი უქელმა დატრიალდა, ნამდვილად გამიჭრა მამობრივი გრანოზა.

— ნეტავ გოგომ როგორ უნდა გაჩინოს ბავუვი გოგისავან? — ამბობს ოლიგია-ენი. უნდა რომ მამაკაის თაფმოყვარობა შემოლახის. — რას არ გაიგონებ ამქვეყნად, აღმინა!

— გეყოფათ, ახლა! — ამბობს იენისი. —

სიტყვა აღარ დასძრათ კინოზე, ფენისსიტოში.

— ოპ-პა-ქული გარლანდის მონაწილეობით მაინც არ იყოს.

— არა უშავს, გენაცუალე, — ამბობ მე, — მგონი, ათი წლის წინ ენახე ვე სურათი მიბილში.

— უსრცხვილოდ ტყუის, — იძახის ოლიგია-ენი. — ო, რა გარეწარი ხარ! ათი წლის წინ ქულის არც კი იღებდნენ კინოში.

ოლიგია-ენი არც ერთხელ არ უთვლია კინოში ორმოცდამეორეტი წლის განმავლობაში (თეთიონ კი მალავს თავის ასაკს, მაგრამ მე ლია ბარათი გავუგზავნე მონტკომერის საკანონმდებლო კრებას, დიდი ყურადღება გამოიჩინეს და მოპასუხეს), სამაგიეროდ ჯეკინოურტრალი აქვს გამოწერილი. ფოსტის მიხედვით ქალი მელანსი ამბობს, სხვა არაფერი მოსდის, გარდა დირმა „სიღის ენდრობეისი“ — კატალოგებისაო. ჰარი მორ-

სა შეშლის საშეშის საშეშის საშეშის?

განუ კარგავს კუპას — ერთი ზანდუკი და ორი ჩემოდანი გასუბული აქვს მისი ფოტოსტრახები.

— ათ ვირთავას შეეკმ, სკიობადრში შეეწვარს, თუ შავან თეთფორიას მართვა მაინც იცოდეს.

— სულაც არ მსიამოვნებს, ჩემს ქმარზე ასე რომ ლაპარაკობენ, — ჯავრობს მარტი. — რა მოვიცილაო! გეგონება, ვილაც საორტებს გაუყევი ცოლად, რაღაცა უსაშველო ადგილს.

— აი, ახლა ეი მართალი ხარ, — ამბობს იუნისი.

— მოლად კი ნუ დავაგბარავებ. — ოლივიანი ისე უყოყნებდა — გეგონებოდათ მამალი ვირი დედლის უხმობსო, ევრფრიაა ვერ განასხვავებდიო.

— ძეძუთა ბავშვები ხომ არა გგონავართ, — ამბობს იუნისი.

— რით ვერ გაგაგებინეთ, რომ მე ამ კაცის კანონიერი ცოლი ვარ და ვინცელი სკივდლის ღღემდე. სამსახური თვის წინათ მინორივებლმა მოსაბარებლემ ვეღა წესების დაცვით დაგვიპირინა. ვისაც გინდა, კეთილთ. და საერთოდ, დეიდა იუნისი, ჩემი ქმარი თუქველად მოვალეა, ვართკანინა და თაქსმეტი წესისა. ვინდა ამისა ჯორჯ ფარ ნილტონის არ სიამოვნებს, როცა მამაშისზე ასეთი ტონით ლაპარაკობენ, — ამბობს მარტი.

რაც შეეხება უმეშვებობას, ძალიან მიანტერესებს, რა უნდა გააკეთოს ჩემისთანა მოხერხებულმა კაცმა, რომელმაც შესანიშნავი ადგილი მიიტოვა და ამისთანას სიროში გადმოსახლდა ერთადერთი მადლმა აქვით და ამ მადლთან პატრონი მისტერ ტაბერგელისა გაზარდაცული, რომ მუშტრის მისამაბურება დიდი ტანკაა მისთვის. ერთი ბაბტურტი ვილდისაა ვეკვამ — «სიკრისი პარსკვიაო», მაგრამ იქ უკვე მკვით მოქალაქე, სამინელი აბუხაზი მოხეტო — შელი. იუნისმა ერთხელ ჩვეინან შემოხილა, უნდა დანდა გავიკ, ეშვებობდა თუ არა რამე ჩემს სულს და, ჩემი უფროსი გავიგონე, როგორ უთხრა მოხეტმა, ისეთი ცოდვილია, აღარავერი ტყველმაო.

მაგრამ ვეღა ვაბეზ უარსი ის არის, რომ იუნისმა მკვლავადიბარა; ისეთი საზარელი ხრკებიტ დავამატერა, ენით ვერ ავიწერო. ისეთი უტიფარი გოგო ვახდა, რამდენწერემ სიტყვაც კი შემომიბოძა, მაგრამ ერთი-ორჯო ჩემიკრებდა და მეტად აღარ გავუხადავი. ვინც ეი უნდა იყოს ჩემი ცოლი, თავისი დღეში არ გაუაბევიინებ უსატიყემოდლდ მოქვეყნას.

ერთი სიტყვით მტრებითა ვარ გარშემორტყმული: ბლუელი, ოლივიანი, იუნისი, მარტი და ეიმორელს-მილის მიოელი მოსახალხითა (342 კაცი). მეგობარა — არც ერთი! ასეთი მღვობარებითა იყო კერას, 12 ავეისტოს, როცა, არც მტერი, არც ნაყლები, მოსაკლავად დაიმხსნენ თავს.

იქნებ, უნა გადავსახლდით, იმ პირველ-ყოფილ ადამიანთა ეპოქაში, რომლებიც ცრუმორწმუნების შიშით შეპყრობილი, მაგიურ ლოცვებს ავალენდნენ ყოვლის-შემძლე ბუნების გულის მოსაგებად? ახარით აიხსნება ის ამბავი, რომ XX საუკუნეში, ატომისა და სამეცნიერო-ტექნიკური რევოლუციის საუკუნეში იფურჩქნება კულდამობა და ჯადოქრობა?

კაპიტალისტურ ქვეყნებში გამოდის ანობით თაღლითური წიფი, რომლებიც შეიცავს ასტროლოგიურ რჩევებს, ყოველწინარი შელოცვებს და ნაირ-ნაირი ჯადოს მოწოდების რეცეპტებს. პოპულარული ფურნალ-გაშეთების ფურცლებიდან სხვადასხვა ჯურის კლიანიფი, წინასწარმეტყველი, მკთხავები, გმწმულები და ქირობანები უწინასწარმეტყველებენ ადამიანებს, წარმადება ელთო, თუ ზღმოსკარულბოა. კინო-თეატრებისა თუ ტელევიზორების ეკრანებიდან ეს-მაკები და შორეუნიბების შიშის ზარსა სცემენ ათიათასობით მაურებელს. სპირიტულ საზოგადოებებში, გამოცდილი დედოფრები კონტაქტს ამყარებენ საქიფოსთან და იპურტებს ცრუმორწმუნე კლიენტიების ფსიკებს.

თუმცე, იტალიის მარტო ერთი ქალაქის — მილანის მცხოვრებნი ყოველწლიურად მკითხობაზე ცხრა მილიარდ ლირას ხარჯავენ. იტალიელთა უმოსო გატაცებას სკულტურა „მედინებიტო“, ცოფრები და ფაქტობევი გვიანსტურების. ამ ქვეყნის 16 მილიონ ტუნდრეპურტიების დიდი მორწმუნა ზედა წილად მუსიკეთა და სულელური ბოღვებოთ აღახავენ ფულს — „ბრძანების ნიშნისა“.

საფრანგეთში, ცნობილ მადამ სელივის ასტროლოგიურ გადაცემებს მტეი მსმენელი ზედა, ვიდრე სპორტულსა და საესტრადო გადაცემებს და იგი ყოველდღიურად 20 ათას ფურტილს იღებს. საფრანგეთში — რაციონალური აზროვნების ამ ავეაწმ — 81 ათასი ოფიციურად რეგისტრირებული პროფესიონალი კლიანიფი, მკთხავი და გმწმულები საქმიანობს. აშშ-ში რამდენიმე პოეტილ ასტროლოგიური ფურნალი გამოდის და ერთი

მათგანი სტეკიალურად 12-20 მლნი მკითხველებისთვისაა განკუთვნილი. მარტო ნიუ-იორკში წინასწარმეტყველების ასპარეზე მოღვაწეობს 800 ბოშა. 1980 წელს ლონდონის სამეცნიერო გამოკვლევების საზოგადოებამ თავისი დასკვნები დაადგინა, რომ ინგლისში 10 ათასი მაგია მკითხველი სპირიტული სენსებისთვის, და, გარდა ამისა, მულოათ 825 „მოთქმება“ და 825 „სული“, რომლებიც დროდდროს ჩნდებიან და მტრე ქრებიან.

აღსანიშნავია ფრიალ საინტერესო ფაქტიკ: კულიანიფის მომხაბრებოთ საგრებოლუნე არამარტო ვაგნალოებელი, ჩამორჩენილი ადამიანიტ (ეს გასაგებოც იქნებოდა!), ჩასალოდის პრტის ცნობებით, კულიანიფის კლიენტურა მეტწილად საშუალო და მსხვილო ბურჟუაზიის წარმომადგენლებისაგან შედგება. ისიც ცნობილია, რომ ზოგი ზოლოტიკური მოღვაწე და მრწველებლის დიდი მანკანტი, სანამ რაიმე მნიშვნელოვან ვადაწვევილობას მიიღებდა, ამ სადმე დაახანდებდეს კაიტულს ახალი მილიონების მოსაგებად, კონსულტაციას იღებს თავისი მკითხვისაკანს.

მიანც რა უწყებს ზელს მისტიკის ასეთ აუვადებას კაპიტალისტურ ქვეყნებში? — ზელოდნელი დღის უნდობლობა და უიმედობა, უმეცრება, ბედის უყულომარობის მოლოდინი, სისულელო დაბადა, უფრსბეკტიკო, მოლოდ მეგობრების გატაცებულ სამუაროს მიმართ, თუ ყველაფერი ეს — ერთად ადებულა.

მაგრამ ასეა თუ ისე, ზოგი ჩვენი თანამედროვე, მიუხედავად იმისა, რომ განაოღებულად ადამიანის პრეტენზია აქვს, სალად მოაზროვნეთა თაღლში წაჯავს ნადილის ტყავში გახვეული იმ შორედლ წინამარტებს, რომელნიც ბუნების მოვლენებს ზე-ბუნებრივი ძალებით ხსნიდნენ და იმ ძალებს მიმართავდნენ გაჭირვების ვახს.

ინგლისურიდან თარგმანა
ბალუნიანი ტაბტშილმა

(გაჭარბებულად უმედილო)

ფურნალი „ბოლშარსკანა მონეონი“ 19

მეზღვე

სიმბოლო სიყვარული

მელოდიამდე ცნობილია, რომ ადამიანი-სათვის ყველაზე დიდი გამოცანა თვით ადამიანია. განუმეორებელია არა მარტო ადამიანის გარეგნული თვისებები, არამედ მისი გრძნობები და სულიერი მისწრაფებები. თითოეული ამა თუ იმ სიყვარულს ჩვეულება ჩართული და გარკვეული ურთიერთობა და ვალდებულებები აკავშირებს, სხვადასხვა ხასიათისა და გუნების პიროვნებებთან. ადამიანი, როგორც სოციალური არსება, ვერ გაუმტყვია ჩვეულებრივ ცხოვრებას, რომელსაც თავისი კანონები და ნორმები აქვს. ის, ვინც ფსიქოლოგიურ მართებობაში ატარებს თავის ცხოვრებას, ვერასვბით შეინარჩუნებს დიდი ხნით თუ ფსიქიკურ თვისებებს, რაც ნორმალური ადამიანისთვისაა დამახასიათებელი.

ზანერალოი სიკვდილის მინიმალზე ადამიანი იმეფიდავებ თუ ჭკობასაც თავის თავს: ვინ არის ის? რა მოვალეობები აქვს? სხვა ადამიანების მიმართ? ხომ არ უღებია ზოგჯერ მესამე პიროვნებს ურყოფილი თუ დაღუპილი შეფასებისას? სად იყო მკაცრი და სად — სუსტი? სწორად აირჩია პირიფრენისა? შეესაბამებოდა თუ არა მას მისი ცხოვრების მუდმივი თანამზავიერი თუ შეგობრებნი? როგორი რეაქციებს ქვეყნობს მიმდარა ამ თუ იმ საზოგადოებრივი წესწინალობის ამბებს თუ მოვლენებს? მრავალი მსგავსი კითხვა შეიძლება აღიაროს მესამე ადამიანის მიმართ და პასუხებიც განსხვავებულ მივიღოთ.

ჩვეულებრივ, თითოეული ჩვენგანი ცნებებშითა "გაიღებულ" ადამიანებზე, ასეთი შეიძლება იყოს ღელა და მუცულ, მეგობარი ან საყვარელი მასწავლებელი. ვიდრელობით, საყვარელი ადამიანია შეგულებულია და აზრები გაგიზიაროთ და მათი ქვეყნის სტანდარტების შესატყვისად ავიგოთ ჩვენი ცხოვრება. სულით ამაღლებულ ადამიანთან მეგობრობით ჩვენი ავსოვლობით და განვიწინებლობით რომღმ, როგორც ხელგაშლილი დღე ტანაირი. სულდაბალი სიკვდილის არაბოხასა და უმშინობაზე შეგვიანწუნებს. მეტად დიდი მესამე ადამიანის როლი ცხოვრებაში. ან წარსულში სწორედ მესამე ადამიანზე გვიდა ვისაუბრობოთ. თითოეული ჩვენგანი მესამე სხვების მიმართ და ასევე პირობით, ჩვენც სხვებსაც ვანდებულ მესამედ. მამ ასე, მესამე ვარ მე, მესამე ხარ მესამე ასე.

გულმოსული ადამიანები ხშირად ჩივიან

ხოლმე მესამეზე: «ვერ გამოვი, ჩემი არაფერი ესმის». ასეთი მესამე შეიძლება აღმოჩნდეს ახლობელი აზნაფი, ნათესავი და თუხის წევრიც. ის, ზოგჯერ ადამიანთა შორის დამოუდებელმა იმდენად მწვალებდა, რომ ისინი ხანგრძლივად იხუტებინან და ერთმანეთსათვის პიროვნულად უცხონი და «ბრები» ჩრებიან. ფსიქოლოგების აზრით, ძნელია ადამიანი ბოლომდე გაუგოს ადამიანში, მაგრამ სხვის სულში ჩაწვდომა მაინც შესაძლებელია. მესამის ქვეყნ სწორად შეუძლია განსაზღვროს იმან, ვინც სტვის როლს მიიღებს და დროებით გადასახლება მის სულიერ სამყაროში, შესწავლის მესამის ქვეყნ სხვადასხვა სიტუაციებში, გაითვალისწინებს ფსიქიკური წინასწარობა-უწინასწარობის მომენტებს, ასევე და შეეცდება ახსნას ქვეყნის მიხედვით ან მოვიტო. მეტყველება, ვიკატური ვიხუტება, გაბოზება, სახის ფერი, ტუჩებისა და წინების მოძრაობა ძირითადი მესამეზე და ადატრებებს მოსაძრებელს ემსახურება. საყუთარი თავის დაეწევა და უნაერობა ვაგებისათვის აუცილებელი პიროვნე ნიშანია. მოპირისპირეთა შეთანხმება მხოლოდ და მხოლოდ ურთიერთი როლისა და ინტერესების მიღების გზითა შესაძლებელი. ვიკატ არ შეუძლია მიიღოს მესამის როლი, ის ყოველთვის ჩანს უკმაყოფილო და პრეტენზიული. რასაკვირველია, თუ ადამიანი წინასწარი გაწეულობა არამეც და გუგოს მესამეს, არამედ ოღნადავც არ დაიბნის საყუთარი პოზიციებიდან, კავშირი წყდება და მეგობრობაც ირღვევა. ინტელა მოკლეშეოი საბავანაშეული მონასილი მწერლობა — სომერსეტ მოემის აზრი: ხშირად, ჩვენი უნებურად, თავში საწინააღმდეგარ მოვსკვლია ანდა გამოვიტყეპს, მაგრამ ყოველივე ეს საყუთარი თავისათვის ადვილად ვგაბატუება, სხვებს ეცქირი. სულიერად ზღვიარ ადამიანად, ჩვეულის საყუთარს მესამედ ითვლება ის, ვინც მრავალ როლს მიიღებს და სტვის შინაგან განწყობის ჩაწვდება.

სულმის ვრთად ცოლ-ქმარი მგზავრობდა. მჭარბებულში ნაცნობი მგზავრი შეგვივინდა. გულთაღი მყოფიების შემდეგ, ახლად-შემოსულმა ვითბას: ესაა ის გოგონა, შეიძლება რომ ითვინეთ? ამ იროდიულ სიტუაციაში დაარღვა ოჯახური სიმუდრევე, დაწინარეს, რასაც აქვს სათუთოდ ურთობილბოდუნენ. მას შემდეგ თვალცრემლიანი პატარა

გოგონა ხშირად კითხულობს: «მართლა თქვენი ნამდვილი შვილი არა ვარ?» ესაა შესანიშნავი მაგალითი უტაქტი და თვითონებროს მოცლებული მესამე ადამიანისა.

ადამიანი ნორმალური ურთიერთობა დამოკიდებულია იმაზე, თუ მესამე ადამიანი რამდენად იყვანებს თვალცრემლ საყუთარს ქვეყნას. ამ შხრივ ადამიანები მეტ-ნაკლებად ხასიათდებიან. ამბობენ, ვისაც არა აქვს განვითარებული თვითცნობიერება, არ შეიძლება ჰქონდეს თვითცნობიერობა. ასეთის ქვეყნ, უზრავეს შემთხვევაში, იმპულსურია და რაც უსიამოვნებებს იწვევს, ესაა ადინონის, რომ თვითცნობიერობა მასთვის არა სხვის, არამედ საყუთარს ქვეყნზე, ესაა საყუთარი თავიდან. თვითცნობიერობა ყველგან შეიძლება საბავარი ვერაღებ, რა თუაზუ და როგორი მეტყველებს. შთაბედილება ვერ ახდენს ის, ვისაც არ შეუძლია ილ-პარაკოს ისე, როგორც საყუთარი. შოგი ადამიანი დიდი გატყრევის დროსაც არ ჰქნაფს თვითცნობიერობა, ზოგისათვის ეს სულ მცირე საბავარი სავსარისია. ფსიქოლოგიაში ასე ითვლება — ბოლოდღერი უნდადასრულება ამ განსაზღვრავს ფსიქიკური სიმწეფა. ადამიანი მოწიფებულია მამინ, როცა ის საყუთარს ქვეყნსაც გაუწევს კონტროლს. თვითცნობიერობა გამოძრევავებ შესაძლებელია, თუ ადამიანი თავის თავს ჩვეულის თვალთაც შეხედავს და ასწონ-დასწონის საყუთარს, გაითვალისწინებს სხვების სულიერი შღობარობასა და მოქმედებას. ასეო ადამიანში აღმოცენებული ერთი იმპულსი დევისის დანარჩენებს და იგი თავთვარად და ტაქტიკად გამოითვლება.

ადამიანები ერთმანეთსაგან განსხვავდებიან თვითცნობიერების ან საყუთარი ღრსების განცდის შხრავით. ამ შემთხვევაში გულმომონენ არა ყოყმონება და ტრახახებს, არამედ მათ, რომლებიც ურას ამბობენ მათ მორალურ ღირებულებასთან შეფთავებულ ქვეყნას თუ საყუთარობაზე. ასეთი ადამიანი შინაგანად მომობილია, უცრს უკვლავ სინდისის დღუმალ ხმის და ყოველთვის დამაბეით მუშობის. ამამეა მესამე იცის როგორც სტვისი, ასევე საყუთარი თავის დევისი. ჩვენი საზოგადოების სხვებისა მხალღი მორალური თვისებებით ხასიათდებიან, მაგრამ გამოჩნდება ხოლმე ისეთი მესამე, რომლისთვისაც ვსვლა საყუთარი პიროვნედი რისთვისაც ეტება. იგი უარცხებო, დოსი-

კრებულ პირთგან, ათაღწერებით უკეთესი ადამიანთა და შენიღბული სახის ციკლოზს ხელი შეუდგინოს მათ ნორმალურ ცხოვრებას (წყნარ ანონიმურ წერილებს, უწყაშურ სიტყვებში ილმნდება ტულეფონით თუ ქუჩაში). ამჟამ და მაღალმართალურად ამიანი ქვევის საკუთარი სტანდარტები ვაჩნია. იგი პირდაპირია და არ უჩინა სტეხბთან კამათის, არც ციკლოზს, რამ პირველი შევრაცხოვდა მიყენის ვარწმუნო მყოფ ადამიანებს. არც მათგან ვაჩვენებდებო მე მოყამთაგანი არ ვაჩვენებდანი, თავიზრუს არ ახვევს მოსაზრების მაღალმართალური ვრცაბით, ვრიდება „მე-ს“ ხმარებას. ასეთი შესაბო არა მართლ საკუთარი ღირსების, არამედ სტეხვის პირველი ღირსების ქონებაც არის. არაფის ახადებებს უსამართლობას და ტუტულმართალის მათ ახმუხა ავადებას. მეორე მსოფლიო ომის დროს, რიყა ვუდმინგის მიერ აღმოჩენილი პენიცილინით მოთმობით დავროლ ვარსიყველეს ჰყურ. ნავენდ, მისი ავთორი ვარსიყველეს იყო. მისგან ერთ-ერთი ინგლისურ ვაგუმთი ვაჩნა მამეჯ ლაბორატორიის პროფესორის — რატიონ მამა, რომელიც მსოფლიოს აქენობდა უღმინგის ავთორობისა და პრიორიტეტის შესახებ.

ფსიქოლოგიურ ვაგოველმობა ხაზგასაძელია, რამ ურავლეს შემთხვევაში ადამიანებს ვადავრებადებულ ვარწმუნებას აქვთ საკუთარი თავზე და აბიძგი თვითმუყამაც ვაყლებ იმიტეტრია. საინტერესოა ერთ-ერთი ცდის შედეგები: ცილიბრებს სოხივდენდ შევრცხვასთან საკუთარი მე და ავწერა თან ძირითადი პირველი ნონშემი (ისინი სასამართლოსათვის ცნობილი პირველები იყვნენ). შედარებისას დიდი სტეხობა აღმოჩნდა საკუთარ და სტეხვის მიერ აღწერილ „მე-ს“ შორის. იმ ფსიქიკურ თვისებებზე, რომლებიც სტეხვისათვის ნათელი იყო, არც ერთი არ მოითხოვდა. ეს მაგალითი უკიდრადია, მაგრამ ვადავებულ ცხოვრებისეულ ვარწმუნებას. თითოეული მოჩუხბარი ცალკეულ თავს იმართლებს და, შეიძლება, ასეც მოიქცეოს ვულვარწმუნო ადამიანს, რადგან უსაბოთებნის ღირს ვაგოვერებულ შევრცხვებზე სიტყვებს არც ერთი არ ასახლებს. ის, ვინც ვერ ხელდას საკუთარი ნაყლს და მზირად ახადებებს ხილმედ საკუთარ თავს, სწორედ ამ ნაყლს მსგერბო ვაგადება. საკუთარ შეცოლომებზე ლაპარაკი უჭირს სულ ადამიანს და ყოველთვის დავციოს შევრცხვების მიზანთადა. ლიფერი ადამიანი კი ამ მხრედაც ახალბუღელია: ტრამს ბრუნვის წყრად; არქიმეზის მიყოფ ადამიანს, რომელსაც ვერხობდებო. ანდა ვაგისენით დოსტოვესის თოფერი თქმა: „ყოველი ვინგვანი დამწამავაა მეორის მიმართ, მე კი, შე ყველაზე მეტად დამწამავ ვარ“. ასეთი შესაძლებელი ციტატი არიან.

ყოველ ადამიანს თავისი მიზანი და მოთხოვნებიდან ამოძრავებს. ზოგი ვცნობრებს სტეხვის მიერ ინტერესს, ზოგი — ლტერატურას და ხელუნებებსაღი, ზოგი კი ყოველდღიური აბტულოზური მოთხოვნებების ვანობრცხვებას თუ ცხოვრებას. რიყა

ადამიანი მთელი ძალით იბრძვის მიზნის მიწაწველად და ქვევის შედეგი კი არ ავანოთფილებს, სასოფრეკითვლებში ვარცხება, ფსიქოლოგიურად რომ ვთქვათ, ფუსტრატარას ვანიცხვად. ფსიქიანალიტიკოსმა შენიწველეს ფრესტრიბებულ ადამიანთა ქვეყნობა და ორ მიმართულებაზე მოთხოვნები: ერთია ავრსისა და მეორე უყანადაც.

ქალმეფის, რომელიც დარწმუნებული იყო, რომ N იხოვდა, მიტუტვდა, იგი მესმის მეგობრობაში აღმონდა. მოპირისპირის საქციელის მიუხედავად, ყოველ შობილი და თავიყვერე შესაბ თავს შეიყავებს და დარდაც არავის შეამჩნევინებს, ხოლო ამ თვისებებს მოვლენო, თასავარი ქორებას და საშუალებებს მიმარას, თვის ახლადმედლებულთა საწინააღმდეგოდ უყანადაც ვაყვეთეს ვანიცხვადია და თვის საშებნულად ვანობრცხვებულთა, მას თავშეყავებს უწოდებენ. ბუბობა, ფრესტრაციის შედეგად დევილი იმპლესხვი პირველადი ნიოდ როდ ქრებანი მესამე მათ შენიღბული ფორმით ავლენს მტრობებში, სიმრეხში, ასეთის ცხოვრებაში იყენება ავადგის იყავებს. ზოგიერთ ინტელექტუალურ მესამეში ბლოკირებულ იმბულსში შემოქმედებით ავზნების წყაროდ იტყევა. ცნობილი ვარწმუნო შეწირვის ფრანკ კლესს შემოქმედების თავებურება სწორედ იმ ვოლვიტეტუმს ვაგუმთი ვანსაღვრა, რომელშიაც ის აღიზარდა. მას არ ღირსება მამის ღიმილი, დესპოტი მამა ფიზიკურად და სულიერად ბატონობდა მომავალ შვილზე. კლესას შემოქმედება, რომელიც თვითონ უწოდებდა, „მამისად ვაქცივის ცეა“, ხასიათდება ლიფერი ინტელექტუალ, მაგრამ, ექოციფერი სისულტით.

ამ თემს საზოგადოებაში ვაგოვერება ხილმე პატარა სოციალური ვაგუმები. მასში, შობილი ვაგუმებიანდენ ერთი პაროფისის, ერთი ინტერესებისა და შეხელებების ადამიანები. ასეთ სოციალურ ვაგუმად თვლიან ოჯახებს, ბუნებრივია, ადამიანებს უყნდება მოთხოვნა სხიარული თუ მწუხრება, ვანყრებები და აზრები, მომავლის თუ დარწმუნო იმედები. ამ პატარა ვაგუმებში თავთთავად ვაგომუშავდება ხილმე ქვევის რაღაც ნორმები, რომლებიც არაფორციალურია, მაგრამ სავალდებულოა. მაგალითად, ფიქრობენ, რომ ექიმისათვის არ არის საქმარის სითანად ვანათობა და დასტრატება, ის უნდა ავუნდეს პატივიცემის პაციენტებისადმი. ექიმისათვის მიღების საათი არ არსობს. მას არ შეიძლება ავადმუყეთთან ვაგომბოტის თვისი ევევი მისი დიანონოზის შესახებ, არა აქვს უფლება უყურდარიის თავისი კოლეგის ავადმუყეთ მასთან შეუთანხმებულად. ვაგუმის არაფორციალური ნორმა შეიძლება დავიყვანოთ. ორმა, მაგრამ დარწმუნობის მესამედ. თუ მესამე უყნება დარწმუნობარა ვაგუმის ინტერესებს, თვისითვად შორდება ვაგუმს. ცუტა მესამე, რომელსაც, რა ყოველი ვანრახავად არ უნდა ჰქონდეს, ვაგუმს ერთი წყვირად ვიყრავს ან არასამთოფრე ახმევი მიყვს. ვერ ერთი, თვითონაც რიზარებს ნათქვამ არს (თო-

რემ სხვა შემთხვევაში არც ვაგომორება), მეორეც, სიტყვის უღმისე ფსიქოლოგიური აქადა აქვს ადამიანზე და მზირად ასეთი ავი სიტყვა უნიტრბოლო ქვევის სახაბი ხელისა, თვის ფიქრობს, ადამიანთა უმრავლესობას ციკლოზობილება ავლიათ, მისი ქვეყნოველთვის დავციოს ფორმით ვლინდებო, მისთვის საკუთარ მოწურვარებულობა და მე-დან კონფლიქტის საკვანობა. არიან ვაგუმთან შეთანხმებული მართონელი ადამიანები, სიმამრებო და დავციითვად ვანყრებობილი. ისინი იოლად აყრავებთ კონტაქტს სტეხთან, თანაგრანობით უყვერენ ადამიანებს და შემწვანარებელი არიან, არ ციკლოზებს მესამის სულ და მტეიენულ ვანიცხვებში უყნებდ შეიჭრებს: პირიქით, სტეხისთვის ხრუფდა და დამწარება პირად მოვალეობად ვაგუმობა. ერთი ფილოსოფოსის კითხობა, როგორ ბრძანდებოთ, ვიდრე ქვეყანაზე ერთი მიფერი მავლებო, ვარცად რიყი ვინებო? — მთევი მამ. აღბათ, ვასოვ: ვასინას ბიუსნა (ხებევი ზეგერად ვყვებანი“) ვუწვენიერია ქალმეფის მართა ქველმოყვება საზოგადოებაში მოხლოდ მისი ღიმილის ვამო მიიღეს. იგი უღმიდა სასოფრეკითვლებში ჩავარდნილ ადამიანებს და უნუგეს აწოდებდა. რა სიმღღერ შეიძლება შევადაროთ ასეთ მესამეს?

როგორი მავრადმეფელი არ უნდა იყოს მესამე, ის მანიც ციკლოზს მოპიოვის ვანიცხვად ავადიოთ მათ თუ იმ ვაგუმში და ვანამტციკოს თავისი მეგობრობა, ან სხვა. ნარად რომ ვთქვათ, — პირად სტრუსი. ვარწმუნო „მე-ს“ დიხეულებს ახალბუღება და შესახა თითოეული ადამიანის ცხოვრებისეული მოყანა. ამში დარწმუნებობით, თუ დავუკვირდებთ ვარწმუნო მყოფ ადამიანებს, ურავლეს შემთხვევაში, მდვილ შიოების შევცა ვაგუმის ახლდეს მათ ქვეყნებზე. მაგალითად, ახლადამთავრებულ ექიმის იეს იღებს ვაგუმში სტეტესკოპს, რომ ჩანდეს, იყლის მტეუტვლების ტინს, თავს ცოტათი ვადმალურად იჭერს, ანდა დესკრტანტი, კიდეც უფრო რომ დარწმუნობის სტეხი მეკითვამში, სჭირათ თუ არა, დიდი ნათება დატარებს წინებს. ცნობილია ულტრატეს ვაგომეფო იულისე კისონის შესახებ. რიყა ელთევის კისონსა ლექსანდრე მაკედონელის შესახებ წიგნი წუთიოხავს, იგი ღრმა ფიქრებს მისცემია და ბოლოს აბრუნებო კიდეც: ანა არ არის სტეხის მომწერელი ის, რომ ლექსანდრე ჩემს ასაკში უკვე უმარავ ხალხზე მეფობდა და მე კი აჭმედ არაფერი სასახლო არ ვამეკითვებო? — უთქვამს 40 წლის კისონს.

სტეტუსის მოპოვებას ერთნი დიდი ნიჭურებით აღწევენ, მეორენი — თანამეფობაში, ზოლო მესამე, რომელსაც ვერც ერთისთვის ვერ მიუღწევი, თვისი მდვილბრებით უყვერავიდა და დამბო დარწმუნობის ადამიანად ვანიცხვად საკუთარ „მე-ს“, სულ ბუზუნდებს და უმადლოდა ვარწმუნო ადამიანებსა, როგორ ვარცად არ უნდა მოუქნენ მას (სერვანტის ზომ უღმღერებას ადამიანის უარყოფით თვისებათა შორის ყველაზე ცუდ თვისებად თვლიდა). იგი გეო-

ბის* მოწყობა უმაღლეს სასწავლებლებში, სპეციალური სტენდებისა და თვალსაჩინო მასალების დამზადება პროფორინტაციის მიზნით. ამასთან ერთად მნიშვნელოვანია გეგმაზომიერი ინდივიდუალური კონსულტაციები, საუბრები, დისკუტები, მოსწავლეების თავიანთ შესაძლებლობებში და მიღრეკილებებში უკეთ გასარკვევად.

ოჯახის, გარემოს, საზოგადოების როლი მოზარდის ფორმირებაში განუზომლად დიდია. ჩანასლი ოჯახური გარემო, შრომელთა კეთილსინდისიერი შრომა და სიყვარული თავიანთი პროფესიისადმი, ხშირად განსაზღვრავს ახალგაზრდის მომავალ საქმიანობას, მის დანტერესებას შრომელთა პროფესიით, და ეს სრულიად ბუნებრივია. სრულიად ბუნებრივია ისიც, რომ შრომელთა ყველაზე უკარგად იციან თავიანთი შვილების ინდივიდუალური თავისებურებები, მათი მიღრეკილება ამა თუ იმ დარგისადმი, ამიტომ სწორედ მათ უნდა გაუღვივონ მოზარდს ინტერესი ამ დარგებისადმი, აუხსნან მისი მომავალი პროფესიის მნიშვნელობა საზოგადოებრივ საქმიანობაში.

მაგრამ შრომელთა ზედმეტად აქტიური ჩარევა მოზარდის პროფესიის შერჩევაში ზოგჯერ საზიაროც ხდება ხოლმე. ხშირად შრომელთა და ოჯახის წევრების აზრთა სხვადასხვაობა მოზარდს უკარგავს საკუთარი იმელებისა და შესაძლებლობის რწმენას. ამგვარი იგი უნებურად, იძულებით ეფუძნება ამა თუ იმ პროფესიას, რაც მთელი მისი ცხოვრების დამაინტერესებს იწყებს. ყოველად დაუშვებელია შრომელთა იმელების „შეაყვარონ“ ახალგაზრდის ე.წ. „შოტირ“ სპეციალურად („შე მსურს ჩემი შიშლი ვაშვილდს ექიმი, ბიოლოგი, ქიმიკოსი და სხვ.“) და არ გაითვალისწინონ მოზარდის სურვილი, მიწარეგება და შესაძლებლობა.

ამ ზემოქმედების ზოგიერთი შრომელი იმით აპრობლებს, რომ იგი შვილის აღზრდელია, რომ მისი აღსაზრდელი მასზე დამოკიდებულია ეკონომიურად და ამდენად მან შრომლის სურვილითვე უნდა აირჩიოს პროფესია.

როცა ბავშვები ვერ ერკვიებიან ამა თუ იმ პროფესიის არსს, მის მნიშვნელობას, მის ადგილსა და როლში სახალხო მეურნეობის დარგში (მგალითად, კომერციცია, საინჟინერო ფსიქოლოგია, ფილოსოფია, მათემატიკური ლოგიკა, სტრუქტურული და გამოყენებითი ინჟინერია და სხვ.), შრომელთა შექცევის დავაგარა, ის ვინმე ავტორიტეტის დაბრუნებით, უნდა განუმარტონ ყმაწვილს ამ დარგების სპეციფიკა, მისი მნიშვნელობა და აქვე გაითვალისწინონ თვით ახალგაზრდის შესაძლებლობანი — შეძლებს კი ის დაეთვე მისი შეცნობების ამა თუ იმ, ჩერ კიდევ მისთვის უცნობი დარგე?

ოჯახმა ყველაფერი უნდა გააკეთოს, რაც მასზეა დამოკიდებული, ომისათვის, რომ ამ საშობლის მიუშვალდს დროსა და მტკიცე კოდნით შეიარაღებული, ყოველმხრივ განვითარებული ადამიანი.

შეხვედრები

იქნებ, ეინმეს ეს საკითხი უფრადღებს ღრსავს არც მოუჩვენოს, მაგრამ ჩვენ საკუროდ ვცანიო, გავაცნოთ ის ჰიგიენური საშუალებები, რომელთა გამოყენებაც მრავალ უსიამოვნებას აცავილებდათ.

ყველადათვის მშობელთა საანთთა და თბილ წყლით ფეხის ყოველდღიურად დაბანვის აუცილებლობა. მაგრამ თუ ძალიან დაღლილი ხართ, ბუერი იარეთ, ან ფეხზე დიდიხანს დგომა მიგიწიოთ, უშეშებესია ფეხები თბილ წყლფრის კოჯში მარლი 2 ლიტრ წყალზე, დაღლილობა მამინეუ გაგივლით.

თუ შეამჩნევთ, რომ ქუსლებზე კანი გაგისქედაო, კეშვით გაიხეხეთ, მერე კი წყლი გადავლებო. აბაზანის, შხაპის თუ ეეხების დათბობის შემდეგ ფეხები საცულ-დაცულად უნდა შეიშვარალოთ, განსაკუთრებით თითებს შორის.

თუ კანი გაიგვრათ, წაისვიო სპეციალური ფეხის კრემი, რომელიც პარფუმერისის მალბოზებში იყიდება. და პირებით: თუ ფეხი გინთრდებაო, და გიოფლირდებაო, იხამრეთ ტლკი, ან სპეციალური პუდრი, ჩეი-ბავშვლის გამოყენებისას რომ ხმარობენ ხოლმე, ის უროტორპონისა (1 წლი) და ზორის მუვის (3 წლი) ფეხნლის ნარევი.

კარგი საშუალებაა ოფლიანობის წინააღმდეგ აგრეთვე მუხის ქერჩის ნახარის აბაზანი. მუადამუხლანი ფეხსაცმელი ძალიან ღლის ფეხებს. ჩეენ, იმიზები, მეტად ეკაყოფილო ვართ ახალი მოდის — ბრტყელ ცხვირბანი და საშულო სიმაღლის მსხვილ-ქუსლიანი ფეხსაცმელების. სულ უმუხლო ფეხსაცმელი ფეხებს ღლის და ბრტყელტრფიანობას იწყებს. გარდა ამისა, გასაოცლოდ, რომ სპეციალური ფეხსაცმლის, განსაკუთრებით — რუნების ჩეეგმების, ბოტების და ეე-

ების მთელი დღე გაუზღვლად ტარება არ შეიძლება.

თუ ფეხებზე ბებურები გავთო, ჩერ წ.მ.ლით დაბრილოთ, რომდეუ კი ცხელი საწინა. სოდიანი აბაზანები (1 სუფრის კოჯში სოდა და 3-2 ლიტრ წყალზე) იყეთო, თან ბებურებზე ფრთხილად ისეთი კეშვა.

სისლის მიმჭეკვის გასაუქმობესებლად და დაღლილობის მოსასწნლად სასარგებლოა ფეხის მასაგი. დაბანვის შემდეგ ფეხზე კერ წაისვიო სტიმონი კრემი ან ზეთუნის, ზეთსუშობის თუ სიმინდის ზეთი. მასეი აწარმოეთ ქვევიდან ზეთი — ფეხის თითებიდან მუხლებსიყენ.

როგორ მოეუბნოთ ფრჩხილებს? ცხობიანი კრემი წაოხეთ ფრჩხილებს ნინებზე, დაისოძეთ: არასეზით არ ამოკლონა ნუნები. ფრჩხილები მრგვალი კი არ მოიქნაო ან მოიქლიობთ, არამედ სწორად — თორემ კანში ვაგვრდებთო. ფეხსაცმელი არც ძალიან იწეწო უნდა იყოს, არც ძალიან ხალვათი, ღამბო, მაგრამ მოუხებებზე უფროსაქმელი გუნება-განწყობასაც გიფუხვებ და ფეხებსაც. ავალმთუო ფეხების პატრონებმა ფეხსაცმელი გულდაცულ უნდა შეიაროონ და მოიგინონ. სკობს კი სახალსონიში შეეცხოთონ.

ფეხის ფრჩხილებზე ლაქის თბელი ფენა გადაისეთო, ეს სოყოვანი დაავადებისგან დამაგაცეთ.

ხანგამოშვებით გაიყეთეთ პედიკური. სპეციალისტი უკრთო ფრჩხილად და უმტკივნეულოდ მოგაუტკობთ ბებურებს და ჩხრდილ ფრჩხილებსაც.

სოლინა ჩირსომა, კონსტოლოგის ინსტიტუტის პოლიკლინიკის მოავარი ექიმი.

ლოცენტი ჯ. ხარაშილი.

ზუზუნის უსაყვანე

ინფექციური დაავადებების და, კერძოდ, კუჭ-ნაწლავის დაავადების წინააღმდეგ ბრძოლა ბავშვთა ჯანმრთელობის დაცვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ამოცანაა.

წარმატების მიღწევა ამ სფეროში მხოლოდ და მხოლოდ სამედიცინო მეშვეობისა და მოსახლეობის მჭიდრო ურთიერთთანამშრომლობით არის შესაძლებელი. შრომელთა აქტიური დახმარების გარეშე შეუძლებელია რაიმე პრევენტიული ღონისძიებების გატარება დაავადების შემცირებისა და ლიკვიაციისათვის. ამიტომ, ყველა უნდა იცოდეს ამ დაავადების გავრცელების გზები და მის წინააღმდეგ ბრძოლის ძირითადი პრინციპები.

დავბა ზაფხული, მრავალ სიკეთესთან ერთად მას უსაფრთხოებას მოაქვს. ზაფხულის თვეები კუჭ-ნაწლავის დაავადებთა განსაკუთრებული მატებით ხასიათდება.

ავადობის მატება იწყება ივნისიდან, მაქსიმუმ აწუწვს ივლის-აგვისტოში და თანდათანობით მცირდება სექტემბერ-ოქტომბერში.

რა უწყობს ხელს კუჭ-ნაწლავის დაავადებათა გაზრდებს? ჰაერის მაღალი ტემპერატურა, ორგანიზმის გადახურება, სიცხეში საკვები პროდუქტების შეღავათებით აღვივებული ვაჟუღბა ცუდად შენახვის გამო, ვაჭრებსავე ხილის, მწვანარისა და ბოსტნეულის მიღება ბუზებში...

ჩველ ასაკში უმბრალი აშლილობას ამ მობრძიდო ბავშვებში გასტრიტის ძირითადი კვების რეჟიმის დარღვევა იწვევს, ხოლო, ისეთ დაავადებებს, როგორცაა: ტოქსიური დისპეპსია, დუნენტერია, კლდელიენტერია, სალმონელოზი, კოლერა, ენტეროკოლიტი და სხვა — ძირითადად ინფექციური აგენტი ანუ მიკრობები.

ეს მიკრობები დიდი რაოდენობით გამოიყოფა დაავადებულ ადამიანის ან ე. წ. ეპიდემიური ბაქტერიების ორგანიზმიდან და იწვევს თითოეულის, კუჭკლისა

და სხვა საგნების დაინფიცირებას. საცანალო-ნაყოფი ქსელის ანტისანიტარული მდგომარეობის შემთხვევაში შესაძლებელია ეს მიკრობები წყალზე მოხვდნენ. იქიდან კი — მწვანელებზე.

წამრთულ ბავშვებში ამ მიკრობთა მოხვედრას, უბრველს ყოვლისა, პირადი ჰიგიენური წესების დარღვევა უწყობს ხელს.

კუთვალად რადი ეძახიან დუნენტერიას „ბუზყვიანი ხელების“ დაავადებას. დუნენტერიის განმარტული მიკრობები ხელებზე 2-5 საათის განმავლობაში ძლებენ და საყვებთან ერთად ხელებიან ბავშვის ორგანიზმში. ამ მხრივ განსაკუთრებით საშიშია ბავშვის მავნე ჩვევები — თითების წუწვნა, ფრჩხილების კენჭა და სხვა.

დაავადება ავილად ვრცელდება კუჭყვინთით თვითრული, კუჭრული და განსაკუთრებით საბავშვოებით, აგრეთვე ვაჭრებსავე ხილის, მწვანარისა და სხვა ბოსტნეულის მიღებით. დასწიხვენებას ხელს უწყობს ბუზებიც, რომელთაც ეს მიკრობები ფრთებითა და ფეხებით გადაჰყვით ერთი ავილიდან მეორეზე. ასე რომ, ბუზების წინააღმდეგ ბრძოლა, ნაწილობრივად, კუჭ-ნაწლავის დაავადებთა წინააღმდეგ ბრძოლასაც ეხელსძობს.

ჩველ ბავშვთა შორის დაავადების გავრცელებში დიდ როლს თამაშობს რძე, რომელიც განსაკუთრებით ავილად ბუნებრივად ნაწლავის ჩხრებით. არ შეიძლება რძის თაღია კუჭრული დატოვება, საბოლოოში დიდი ხნით დაღვმა, რადგან ეს ხელს უწყობს მის დაინფიცირებას.

ზაფხულის პერიოდში განსაკუთრებით ავილად ვრცელდება საკვები ნარეველში, რომლებიც ჩველ ბავშვებისათვისაა განუთენილი. ამიტომ, საკვების მომზადება ნაწილურ-წინილია უმუხლოდ კვების წინ, ხოლო რძის ან დარჩენილი ნარევის შენახვა აუცილებელია მაცივარში, ისე მხოლოდ მცირე ხნით.

განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ხელი ბავშვის კვების რეჟიმს. კვების რეჟიმის დარღვევა, საკვების წაღწევა უმე მიყვება, ლამით კვება, არასრულდამოკონი ნარეველის გამოყენება და სხვა, ხელს უწყობს კუჭ-ნაწლავის ტრაქტის ვერგებაცუელი უნარის, ანუ საკვლის მომწებელი უნარის დაქვეითებას და ხელსაყრელ ნიღავს ჰქვინს დაავადების განვითარებასათვის. ამ მხრივ განსაკუთრებით საფრთხილია უძუძუთვად ვაჭრული, ხელოვნურ კვებებზე მყოფი ბავშვები.

კუჭ-ნაწლავის ფუნქცია მკვეთრად ქვეითდება ორგანიზმის გადახურების გამოც. ამიტომ, ყოვლად დაუშვებელია სიცხეში ჩვილი ბავშვის მარტო და მყვარა, აკვანა ჩაქვენა, უმაროდ ყოვნა და სხვა.

თითქმის ყველა მშობელმა კარგად იცის, რომ მობრძიდო ბავშვებს ჰკმის წინ აუცილებლად უნდა დაამარინოს ხელი, არ მოსცეს ვაჭრებსავე ხილი და ბოსტნეული, მაგარა აკრე თუ ისე იმეფიად ვხედავთ, რომ სიღამაში მოთამაშე ბავშვს ხაზირიან დაბრუნებელი დედა პირდაპირ ესუთვით ხელში აიღებს ვაშლს, კანფეტს და, რა თქმა უნდა, ანაბრისა არ მოსის, რომ თითონ აწუწვს შერის მითლიანობით მიკრობს, რაც სიძულედას საბედსწერყო გახდის მისთვის.

პირადი პაივისნია და საერთო სანიტარულ-ჰიგიენური პირობების ზუსტი დაცვა საუკეთესო გარანტიაა კუჭ-ნაწლავის დაავადების თავიდან ასაცილებლად. უნდა მოსივდეს, რომ დაავადების თავიდან აცილება უფრო ავილია, ვიდრე უცე ვანეფორებელი ავადმყოფობის მერნალობა. ხოლო, დაავადების ჩამოყალიბების შემთხვევაში საჭიროა დროული იზოლაცია და ჰოსპიტალიზაცია.

წმლარ ხერხეულიამ,

თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის ბავშვთა სნეულბებათა კოთედრის დოცენტი.

ბარბანის პირველ გვერდზე — ბავშვებში, მითითა გვერდზე — სრუხი კინოზოსნიზმი ლარსა პარანაინი, შიდადი ფოტოგრაფი და იაკობაშვილისა.

რედაქტორი მარია ბარათაშვილი	სარედ. კოლეგია: ნ. ბარბანინი , ბ. კალანდანი (პ. მგ. მდინეი), ზ. კაპაბაძე , თ. ლაშარაშვილი , ს. სირაძე , ს. სიხარულიძე , ნ. შალვაშვილი , ფ. შენაბლი (მხატ. რედაქტორი), თ. წამრთელი , ნ. ზახარაშვილი , ტიქედამტორი ი. ჩოფეცაშვილი კორექტორი ნ. ბუცი	საქ. კ. ცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობა
-----------------------------------	--	---

საქ. კ. ც. ცის გამომცემლობის სტამბა. თბილისი, ლენინის ქ. № 14.
Типография издательства ЦК КП Грузии. Тбилиси, ул. Ленина, 14.

რედაქციის მისამართი — ლენინის ქ. №14. ტელეფონის №№: რედაქტორის — 99-97, პასუხისმგებელი მდინეს — 99-71-68, განყოფილებების — 99-50-39, მხატვრული რედაქტორის — 99-98-97, საწვთა მმართველის — 99-98-54, ვადაცა ასაქობად 12/11-72 წ. ხელოწურობის დასაბეჭდად 22/IV-72 წ. პალატის ობო: 60X90/1, ფიზიკურ ნაწებელ ფურცელი 3, საბარბეგო საგომცემლო თამაზი 5,3, ტრეკი 123.260. შეჯ. 1373, უე 01863, ფსი 80 კა.

ინება, გაზაფხულის მრთ ღღის ზე-
აჩინიოთ, რომ ზამთრის ბანებელ-
ბაში გაზაფხულისაუბაროთ, სა-
ხეხე კი ნაომაბი გაზაფხიოთ. ნა
მცამიოთ გაზინეო პაღრსა და პომაღას.
უგუგაინია, ამ პრ დამალოთ პანის
ნაჰლი, პრაჰედ მცამოთ, გიოცინ-
ლოთ, ვიღრა გვინა პრ პრის. რე-
გოგე აი, რას ურანეს პალბეს პოლო-
ნური ურნალი „ფილიპინა“

ყუჩადღეაჲ გიუჩუაოთ თქვენს გუჩაგნოაჲს

თუ კი საშუალება გაქვთ, დროდადრო შეიარეთ ხოლმე კოსმე-
ტკურ კაბინეტში და გააწმენდინეთ სახის კანი. თუ არა და, სახის
გაწმენდა სახლშიც შეგიძლიათ. ჭერ თბილი წყლით დაიბანეთ პირი,
შემდეგ კი ცხელ-ცხელი საფენები დაიდეთ 15-20 წუთის განმავლო-
ბაში, აბსოლუტურად სუფთა ხელებითა და ბამბის ტამპონით
ფრთხილად მოციოლეთ ფერიმეამლები ცხვირის ირგვლივ და ნი-
კაჰე შემდეგ სახე ღლსიოთი ან ოდკოლონიტ გაიწმინდეთ და
წისვით მეყუჩავა კრემი.

საღამოს, დაბანილ პირისახეზე წისვით ნამიანი კრემი
და თითის წვერების დარტყმით ფრთხილად შეიზღეთ, ვიდრე სა-
ამო სითბოს არ იგრძნობთ. ასე გაიმორეთ ყოველ დღე.

თვლების ირგვლივ მასივი ძალიან ფრთხილად უნდა ჩაატაროთ,
რომ კანი არ დაიჟამოს. კრემი იმ მიმართულებით შეიზღეთ, რო-
გორც სურათზეა ნაჩვენები.

თუ შეამჩნიეთ, რომ ლოკები ოდნავ ჩამოგვეშათ, გირჩევთ, ყო-
ველდღიურად გაიკეთოთ მასაჟი თითების მშლავრი დარტყმით ნი-
კაჰიდან თვლების მიმართულებით.

ცხვირ-ბაგეების ნაოკი განსაკუთრებული ვარჯიშით სწორდება:
გააღეთ პირი, დამარგვალეთ ბაგეები ისე, თითქოს გუსტო ასო „ო“-
გამოთქვათ და ნელნელა დახურეთ, გაიმორეთ რამდენიმეჯერ.

ზოგჯერ ახალგაზრდა ქალებსაც უჩნდებათ ნაოკები თვლების ირ-
გვლივ. სეციკოლისტები ამტკიცებენ, რომ ეს ნაოკები გასწორდება
ხელის გულების ძლიერი დაჭერით. სანამ ამ პროცედურას ჩაატა-
რებდეთ, სახე და ხელები კარგად დაიბანეთ და ხელისგულებში
შეიზღეთ ცოტადენი ნამიანი („წაღავნიოში“) კრემი.

დაბლა ქუთუთებზე გაჩენილი ობობას ქსელვიით წვრილი ნაო-
კები ხელის თითების დაჭერით შეიძლება გაიშალოს. თითებზე წი-
ნასწარ წისვით ნამიანი კრემი.

შუბლის ნაოკებზე კარგად მოქმედებს ცილის ნიღაბი. როცა ცი-
ლის ნიღაბი ვაშხებთ, ის შუბლის კანს დაჯაქიძებს. სხვათაშორის, ამ
ნიღაბს ვაქეთება იმტომაც არის კარგი, რომ თქვენ თანდათან გა-
ადრევეთ შუბლის ქმუხნას.

ИНДЕКС 76178